

Adviesrapport
Accreditatie hbo bacheloropleidingen
voltijd - deeltijd

Pedagogiek

Leraar Voortgezet Onderwijs van de Tweede Graad in Pedagogiek

Hogeschool van Amsterdam

Adviesrapport
Accreditatie hbo bacheloropleidingen
voltijd - deeltijd

Pedagogiek

**Leraar Voortgezet Onderwijs van de
Tweede Graad in Pedagogiek**

CROHO: 35158 en 35204

Hogeschool van Amsterdam

Hobéon® Certificering BV
Datum: 5 oktober 2009

Auditteam:

Drs. W.G. van Raaijen
Prof. dr. H. Letiche
H.G. Korfage ME
Drs. R. Zunderdorp
Y.M.P. Maas

Secretaris:

Drs. L. Blom-van Veen

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
1.1.	Functie van het rapport	1
1.1.1.	Bereik van de beoordeling	1
1.2.	Karakteristiek van de opleiding	1
1.2.1.	Algemeen	1
1.2.2.	Opleidingen Pedagogiek	2
1.2.3.	Major/minor	3
1.3.	Visitatierapport 'In de groei'	4
1.4.	Aanpak	5
1.4.1.	Beoordelingsprocedure en werkwijze	5
1.4.2.	Beslisregels	7
1.4.3.	Auditteam	8
1.4.4.	Deelnemers visitatie	9
1.4.5.	Programma visitatie 23 juni 2009	9
2.	BEVINDINGEN EN BEOORDELING	11
	Onderwerp 1: Doelstellingen Opleiding	11
	Facet 1.1. Domeinspecifieke Eisen	11
	Facet 1.2. Niveau Bachelor	14
	Facet 1.3. Oriëntatie HBO	16
	Onderwerp 2: Programma	17
	Facet 2.1. Eisen HBO	17
	Facet 2.2. Relatie tussen Doelstellingen en Inhoud Programma	20
	Facet 2.3. Samenhang Programma	24
	Facet 2.4. Studielast	25
	Facet 2.5. Instroom	27
	Facet 2.6. Duur	29
	Facet 2.7. Afstemming tussen Vormgeving en Inhoud	30
	Facet 2.8. Beoordeling en Toetsing	32
	Onderwerp 3: Inzet van Personeel	36
	Facet 3.1. Eisen HBO	36
	Facet 3.2. Kwantiteit Personeel	37
	Facet 3.3. Kwaliteit Personeel	38
	Onderwerp 4: Voorzieningen	40
	Facet 4.1. Materiële Voorzieningen	40
	Facet 4.2. Studiebegeleiding	42
	Onderwerp 5: Interne Kwaliteitszorg	44
	Facet 5.1. Evaluatie Resultaten	44
	Facet 5.2. Maatregelen tot Verbetering	46
	Facet 5.3. Betrekken van Medewerkers, Studenten, Alumni en Beroepenveld	46
	Onderwerp 6: Resultaten	49
	Facet 6.1. Gerealiseerd Niveau	49
	Facet 6.2. Onderwijsrendement	51
3.	SAMENVATTEND OORDEEL	53
3.1.	Oordeelschema HBO bachelor opleiding Pedagogiek	53
3.2.	Oordeelschema HBO bachelor opleiding Leraar Voortgezet Onderwijs van de Tweede Graad in Pedagogiek	54
3.3.	Integraal oordeel/ advies aan NVAO Pedagogiek	55
3.4.	Integraal oordeel/ advies aan NVAO Leraar Voortgezet Onderwijs Van de Tweede Graad in Pedagogiek	55

Bijlage I: Curricula Vitae auditoren en onafhankelijkheidsverklaringen auditoren

Bijlage II: Programma visitatie 23 juni 2009

1. INLEIDING

1.1. Functie van het rapport

Het onderhavige rapport bevat het advies aan de NVAO dat door Hobéon Certificering als Visiterende en Beoordelende Instantie is opgesteld ten behoeve van de accreditatie van de in paragraaf 1.2 genoemde hbo bacheloropleiding.

1.1.1. Bereik van de beoordeling

De Hogeschool van Amsterdam (hierna ook wel HvA genoemd), in casu het domein Onderwijs en Opvoeding, verzorgt de hbo bacheloropleidingen Pedagogiek; Pabo; en Lerarenopleidingen voortgezet onderwijs/ beroepsonderwijs en volwasseneducatie (vo/bve). Het onderhavige rapport heeft betrekking op

- Pedagogiek crohonummer 35158
- Leraar Voortgezet Onderwijs van de Tweede Graad in Pedagogiek crohonummer 35204

De basis voor het onderzoek van Hobéon Certificering werd gevormd door de Management Review van de opleidingen Pedagogiek en Leraar Voortgezet Onderwijs van de Tweede Graad in Pedagogiek. Tijdens de audit is het programma van de Lerarenvariant duidelijk zichtbaar geworden als eigenstandige opleiding. Toch is het gemeenschappelijk deel van beide opleidingen dusdanig groot dat besloten is tot een gemeenschappelijk adviesrapport te komen.

In dit rapport zal alleen specifiek op de verschillende varianten worden ingegaan als er sprake is van expliciete verschillen.

1.2. Karakteristiek van de opleiding

1.2.1. Algemeen

De opleiding Pedagogiek (Algemene Beroepenvariant – ABV) en de opleiding Leraar Voortgezet Onderwijs van de Tweede Graad in Pedagogiek (Lerarenvariant – LV) zijn onderdeel van het Domein Onderwijs en Opvoeding aan de Hogeschool van Amsterdam.

De Hogeschool van Amsterdam (HvA) telt meer dan 34.000 studenten en 2600 medewerkers, verdeeld over ruim 80 opleidingen die zijn ondergebracht in zeven domeinen, te weten: Beweging, Sport en Voeding; Onderwijs en Opvoeding; Techniek; Economie en Management; Gezondheid; Media, Creatie en Informatie; Maatschappij en Recht. Zes gemeenschappelijke diensten en de Centrale Medezeggenschapsraad adviseren en ondersteunen het College van Bestuur en de domeinen bij de realisatie van de onderwijs- en bedrijfsprocessen.

De HvA biedt samen met de Universiteit van Amsterdam (UvA) een breed en gevarieerd aanbod aan hoger onderwijs om aan de (inter)nationale vraag naar meer hoger opgeleiden en versterking van de innovatiekracht van de economie tegemoet te komen. De samenwerking tussen de HvA en de UvA maakt het mogelijk om met behulp van goede overstapmogelijkheden en op elkaar aansluitende onderwijsprogramma's het aanwezige talent in de Amsterdamse regio een opleiding te bieden die toegesneden is op individuele aanleg, kennis en ambitie. Aan de HvA wordt praktijkonderzoek onder meer gestimuleerd door het uitbouwen van lectoraten, kenniskringen, leerpraktijken en promotiebeleid voor docenten. Waar mogelijk en zinvol, wordt de bestaande wetenschappelijke onderzoeksinfrastructuur van de UvA in verband gebracht met de onderzoeksagenda van de hogeschool en daaruit voortvloeiende vormen van praktijkonderzoek. Het samenwerkingsverband HvA – UvA wordt aangestuurd door één College van Bestuur.

Ten tijde van de accreditatie is de ontwikkeling van het domein Onderwijs en Opvoeding nog gaande. Dit houdt in dat het domein per september 2008 de Educatieve Hogeschool van Amsterdam (EHvA) heeft voortgezet, die op haar beurt sinds september 2005 een voortzetting was van vrijwel alle opleidingen van de voormalige Educatieve Faculteit Amsterdam (EFA). De EFA was gedurende de periode 1997 – 2005 een samenwerkingsverband van de HvA en Hogeschool INHOLLAND op het terrein van de leraren- en pedagogische opleidingen.

In lijn met het instellingsplan beschrijft het domein Onderwijs en Opvoeding in haar strategisch plan 'Het goede voorbeeld geven' haar ambities voor de periode 2008 – 2012. Hiertoe is er een domeinconvenant 2009 – 2012 opgesteld waarin als uitgangspunt voor beleid de volgende speerpunten zijn geformuleerd: studiesucces van studenten, professionaliseren van medewerkers, kennisontwikkeling in- en met de praktijk en huis op orde. Als toelichting op het laatste speerpunt, huis op orde, geeft het domein aan dat er extra aandacht nodig is voor de financiële en personele kwetsbaarheid van de tweedegraads lerarenopleidingen vo/bve en daarbinnen specifiek voor de technische opleidingen. Deze speerpunten vormen de basis van het Resultaten & Activiteitenplan (R&A-plan) 2009 – 2010.

1.2.2. Opleidingen Pedagogiek

De hiervoor genoemde opleidingen Pedagogiek kennen, als onderdeel van het domein Onderwijs en Opvoeding, zowel een vierjarige voltijd- als een vierjarige deeltijd variant. De deeltijdvarianten zijn voor studenten met een bachelor of Education, een bachelor of Social Work of een bachelor/master Sociale Wetenschappen ook met een verkorte duur van twee jaar te volgen. Daarnaast hebben studenten ABV en LV de mogelijkheid om in een éénjarige kopopleiding hun tweedegraads lesbevoegdheid (studenten ABV), dan wel hun kwalificatie HBO-Pedagoog (studenten LV) te behalen. De opleiding telde op 1 november 2008 851 studenten.

Met ingang van studiejaar 2008/ 2009 worden de opleidingen Pedagogiek geleid door één opleidingsmanager. Voor die tijd was er sprake van twee teamleiders. Daarnaast zijn er fasecoördinatoren aangesteld, die verbonden zijn aan de propedeuse, hoofdfase en afstudeerfase ABV. Deze zijn in de plaats gekomen van de programmaleiders die verbonden waren aan vak, metawerk, werkplekleren en profilering. De opleidingen kennen naast deze drie fasecoördinatoren ook een coördinator LV, een deeltijd- en een werkpleklerencoördinator. Coördinatoren dragen op horizontaal niveau zorg voor een goede leer- en werkomgeving voor studenten, inclusief studiesucces en kwaliteit. Ze zijn op verticaal niveau verantwoordelijk voor de doorlopende leerlijn en voeren in overleg met de opleidingsmanager functioneringsgesprekken met docenten in hun faseteam. De opleidingsmanager voert de jaarlijkse beoordelingsgesprekken. Hierdoor is voor zowel de student als de docent een thuisbasis (klein binnen groot) ontstaan en is de span-of-control voor de opleidingsmanager teruggebracht. Coördinatoren en opleidingsmanager vormen samen het kernteam van de opleidingen. De opleidingsmanager heeft samen met de afdelingsmanager de focus op de meer strategische taken binnen de opleiding. Zij wordt hierbij gesteund door de curriculumcommissie, de kwaliteitscommissie, de opleidingscommissie, de veldadviesraad, de toetscommissie en de examencommissie

De ABV-opleiding bestaat sinds 1996 en maakt sinds dat jaar deel uit van de HvA. Dat betekent dat de opleiding vanaf dat jaar vorm gekregen heeft en zich ontwikkelde tot een HBO-opleiding in de huidige vorm. De LV-opleiding bestaat eveneens sinds 1996 en is sinds die tijd gekoppeld aan de ABV. De opleidingen verschillen enorm in grootte van elkaar. Dit betekent dat de ABV 775 studenten telt en de LV 76 (november 2008). Juist door die beperkte grootte van de LV werd er in het verleden voor gekozen om voor de inrichting (curriculum, structuur) zo veel mogelijk gebruik te maken van wat de ABV te bieden had. Concreet betekende dit dat er tot vorig studiejaar sprake was van een gemeenschappelijk eerste en tweedejaars programma in de vierjarige opleiding. Vanaf het derde jaar waren enige speciaal op het lerarenberoep gerichte modules voor LV-studenten opgenomen terwijl ook het werkplekleren vaak specifiek op het werkveld (het mbo) gericht was. Bij de tweejarige verkorte opleiding bestond een vergelijkbare situatie. Pas in het tweede semester van het eerste jaar werd bij de verkorte opleiding via aparte modules en gericht werkplekleren aandacht besteed aan het leraarschap.

Gezien de huidige ideeën en opvattingen die bestaan over het opleiden van docenten is intern de conclusie getrokken dat de bestaande invulling van het programma van de Lerarenvariant te mager was en dat er meer gerichte en specifieke aandacht voor de competenties die behoren bij het leraarschap noodzakelijk zijn. Daarnaast speelde een rol dat het ministerie gemeld had dat er een tekort aan leraren pedagogiek was. Verder is van belang dat ook het aantal studenten in deze opleiding aan het toenemen is.

Dit, tezamen met het feit dat de LV binnen de Randstad de enige lerarenopleiding Pedagogiek is, heeft geleid tot het eind augustus 2008 in gang zetten van een traject dat als doelstelling mee kreeg: *"het aantonen dat de lerarenopleiding een eigen, samenhangend, kwalitatief verantwoord studieprogramma (curriculum) heeft dat daadwerkelijk gericht is op het leraarschap. Ook moet ervoor gezorgd worden dat de organisatie (structuur, inrichting onderwijs) zodanig is dat er sprake is van een opleiding met samenhang en een eigen karakter"*.

In het licht van deze doelstelling is er het afgelopen jaar een aantal wijzigingen doorgevoerd. Zo is het keuzemoment voor ABV of LV in de voltijdvariant expliciet geplaatst in het eerste studiejaar en wordt in dit jaar structureel en systematisch aan alle studenten voorlichting gegeven gericht op deze keuze. In het tweede- en derdejaars programma zijn studieonderdelen opgenomen die specifiek gericht zijn op het beroep van leraar, bijvoorbeeld Didactiek en klassenmanagement in het tweede jaar en Leerlingbegeleiding in het derde jaar. Op het gebied van het werkplekleren geldt dat dit onderdeel in alle leerjaren is opgenomen en gericht is op het mbo. Organisatorisch zijn alle studenten LV per jaar in dezelfde mentorgroep geplaatst. Voor de tweejarige verkorte opleiding geldt tevens dat aan het begin van de opleiding gestart wordt met specifieke op het onderwijs gerichte modules, dat er vrij snel begonnen wordt met werkplekleren binnen het mbo en dat er een nieuw onderwijsonderdeel, Coachen en begeleiden, ontwikkeld wordt om mbo-leerlingen te kunnen begeleiden in pedagogisch opzicht. Bij de kopopleiding is het programma van deeltijd gelijkgetrokken met dat van voltijd, omdat in deze variant landelijke structuurafspraken gemaakt zijn die gelden voor alle vakken die door het ministerie als tekortvak zijn aangemerkt. Zo is bijvoorbeeld het werkplekleren nu centraal geïntegreerd met een studielast van 30 EC en wordt er ruim aandacht besteed aan beroepsvoorbereidende vaardigheden op het gebied van bijvoorbeeld vakdidactiek en onderwijsleerprocessen (20 EC).

Op basis van een aantal dominante maatschappelijke ontwikkelingen die door het Verwey-Jonker Instituut (2004) zijn geformuleerd hebben de opleidingen Pedagogiek zichzelf het volgende doel gesteld: *"het opleiden van HBO-bachelor gekwalificeerde pedagogen en leraren Pedagogiek die op professionele wijze ondersteuning kunnen bieden aan opvoedingsprocessen in de samenleving: in de jeugdzorg, het onderwijs, de opvoedingsondersteuning en kinderopvang (bachelor Pedagogiek) of studenten hiervoor op mbo-niveau kunnen opleiden (lerarenopleiding Pedagogiek)"*.

In het licht van deze doelstelling benoemen de opleidingen Pedagogiek als specifiek relevant voor HvA-pedagogen en leraren:

- Omgevingsgerichtheid: opvoedings- en onderwijsvraagstukken in de context van de grote stad. Kansen en risico's zijn ongelijk verdeeld, wat direct invloed heeft op het handelen van de pedagoog of leraar pedagogiek. Het gaat daarbij om zorg voor sociale samenhang en integratie, het voorkomen van achterstand en het zoeken naar verbinding tussen onderwijs, jeugdzorg en voorzieningen in de buurt;
- Kennisintensief: het belang van kennis en kennisontwikkeling in het perspectief van professionalisering, innovatie en verandering. Dit houdt in dat er tijdens de opleiding aandacht is voor sociaalwetenschappelijke disciplines gekoppeld aan praktijkgericht onderzoek;
- Persoonsgerichtheid: studenten worden opgeleid tot zelfsturende en zelfverantwoordelijke professionals. Er wordt veel aandacht besteed aan individuele studenten en hun voortgang. Daarnaast worden medewerkers uitgedaagd om zich te blijven ontwikkelen.

1.2.3. Major/minor

Het programma van de vierjarige opleiding ABV en LV is zowel in de voltijd- als de deeltijdvariant verdeeld in een major en een minor. De major vormt de basisopleiding en omvat 210 studiepunten van het totaal van 240. Binnen de major geeft de afdeling het competentiegericht leren vorm in een model dat rust op vier pijlers: vak, werkplekleren, metawerk en profilering. De ABV kent een geprofileerde uitstroom. Studenten maken aan het eind van het tweede jaar een keuze voor één van de profielen, Onderwijs & Jeugdzorg, Opvoedingsondersteuning of Kinderopvang, middels het aangeven van hun stagevoorkeur voor het derde jaar. Alle voltijd- en deeltijdstudenten hebben in hun vierde jaar vrije keus met betrekking tot de minor die ze willen volgen. Wanneer zij dat willen kan dit de minor zijn die aansluit bij hun profilering. Studenten verkort volgen geen minor.

1.3. Visitatierapport 'In de groei'

Het auditteam heeft de resultaten van het visitatierapport 'In de groei' (januari 2004) bestudeerd.

In opdracht van de HBO-raad heeft de visitatiecommissie Pedagogiek alle Nederlandse opleidingen Pedagogiek beoordeeld. In juni 2003 heeft de commissie een bezoek gebracht aan de opleidingen Pedagogiek van de Hogeschool van Amsterdam. Dit heeft geresulteerd in twee goede, vijftien voldoende en zes onvoldoende beoordelingen. De onvoldoende beoordelingen betroffen de onderdelen: eindtermen, bewaking kwalificaties, studievoortgang, rendement, contacten met het werkveld en interne kwaliteitszorg. De evaluatievragen gericht op de selecterende functie van de propedeuse en de stagebegeleiding werden als niet van toepassing beoordeeld.

Aanbevelingen van de visitatiecommissie

- werk aan een set eenduidige eindkwalificatie/ competenties;
- geef prioriteit aan de verdere uitwerking van de kwaliteitszorg, zodat er daadwerkelijk sprake is van een integraal cyclisch systeem;
- ontwikkel, als onderdeel van de kwaliteitszorg, beleid ten aanzien van het kwantitatieve rendement van de opleiding;
- werk aan de verbetering van de borging van de eindkwalificaties door het functioneren van de veldadviesraad effectiever te maken en de voornemens rond het uitvoeren van onderzoek onder afgestudeerden en werkgevers verder vorm te geven;
- werk aan verdere versterking van externe contacten van de opleiding en de internationale dimensie;
- werk aan de versterking van de wetenschappelijke oriëntatie van docenten en studenten.

De aanbevelingen van de visitatiecommissie gaven aanleiding tot een 'bestuurlijk natraject', uitgevoerd door de Inspectie van Onderwijs, later voortgezet door de NVAO. In het licht van de procedure 'evaluatie bestuurlijke hantering' heeft de opleiding op verzoek van de NVAO in december 2005 een stand van zakenrapport (december 2005) opgeleverd. Dit stand van zakenrapport geeft een overzicht van verbetermaatregelen en behaalde resultaten.

Naar aanleiding van dit rapport bracht de NVAO op 8 juni 2006 een bezoek aan de opleidingen. Bij dit bezoek werd met verschillende stakeholders (management, docenten en studenten) gesproken. De NVAO constateerde dat de opleiding vooruitgang had geboekt op alle punten van aanbeveling van de visitatiecommissie (brief NVAO d.d. 29-06-2006). De toereikendheid van de maatregelen kon toen echter nog niet voldoende worden aangetoond aan de hand van feiten en cijfers. NVAO en Pedagogiek hebben de afspraak gemaakt om het natraject te verlengen. De NVAO zou de interne audit van begin 2007 (rapport interne audit, 07-02-2007) beoordelen op de toereikendheid van de bewijslast. Pedagogiek zou de bewijslast in de audit toespitsen op de aanbevelingen uit 2003. Om het natraject gericht uit te voeren, is het Plan van Aanpak Bestuurlijk Natraject (2006) opgesteld en uitgevoerd.

In januari 2007 heeft er vervolgens een interne audit bij de opleidingen plaatsgevonden. Uit de rapportage blijkt vervolgens dat Pedagogiek op alle zes onderwerpen en twintig van de eenentwintig facetten van het NVAO-beoordelingskader voldoende scoort. De auditcommissie gaf een onvoldoende voor het onderwijsrendement (facet 6.2). Om de oorzaken van het lage rendement te achterhalen, liet Pedagogiek onderzoek verrichten (document 'Sturen op Rendement'). Ten tijde van de audit was het onderzoek in de eerste fase, gericht op het rendement van de voltijd propedeuse. De opleidingen Pedagogiek hadden inmiddels een aantal verbetermaatregelen genomen. De auditcommissie adviseerde Pedagogiek om het onderzoek naar de achtergronden van het rendementsprobleem uit te breiden naar de deeltijdopleidingen en overige studie jaren en om op grond van de resultaten verbetermaatregelen te treffen. De commissie raadde aan om de effecten van ingezette verbetermaatregelen op gerealiseerde rendementen periodiek te monitoren en maatregelen eventueel bij te stellen.

Verder deed de auditcommissie de volgende aanbevelingen:

- de hoge werkdruk van docenten levert afbreukrisico op. Stel prioriteiten en ga planmatig te werk;
- ontwikkel een haalbaar en meer op deeltijdstudenten toegesneden programma;
- de werkelijke studielast van voltijd propedeusestudenten is minder dan begroot. Verhoog het aantal contacturen;
- rond de ontwikkeling van de competentiematrix zo snel mogelijk af en toets deze aan de actuele vraag van en ontwikkelingen in het werkveld;
- de binding van individuele docenten met het werkveld kan beter zichtbaar worden. Zorg er daarnaast voor dat docenten en studenten de gelegenheid krijgen om kennis te nemen van actuele ontwikkelingen in en met betrekking tot het werkveld door bijvoorbeeld praktijkstages en gastlessen en leg dit vast;
- zorg ervoor dat de verbetercyclus interne kwaliteitszorg wordt rondgemaakt;
- de keuze voor de ABV of de LV aan het eind van het eerste jaar vraagt vroeg in de studie aandacht voor beeldvorming van beroep en beroepspraktijk bij studenten.

De ondernomen acties op basis van de onvoldoende beoordeling en aanbevelingen en de huidige stand van zaken zijn, per facet van het NVAO-kader, vastgelegd in de Management Review (2009) en bijbehorende opleidingsplannen. Naar aanleiding van de reflectie op de huidige stand van zaken is vervolgens een totaaloverzicht geformuleerd van voorgenomen acties. Dit betekent dat per speerpunt van het domein (studiesucces; professionalisering van medewerkers; kennisontwikkeling in- en met de praktijk; en huis op orde) de te nemen acties, de planning in 2009/2010 en de verantwoordelijke functionaris weergegeven is. Hier is tot slot een prioritering in aangebracht. Zie ook het document 'Resultaten- en Activiteitenplan 2009/2010'.

Op basis van geconstateerde voortgang met betrekking tot alle aanbevelingen heeft de NVAO verklaard dat de opleidingen Pedagogiek bestuurlijk voldoende adequaat gehandeld hebben (brief NVAO, mei 2007).

1.4. Aanpak

1.4.1. Beoordelingsprocedure en werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleidingsvarianten is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs". Daarin staan de onderwerpen en facetten vermeld waarop een VBI zich bij de beoordeling van een opleiding moet richten. Voorts zijn daarin opgenomen de criteria aan de hand waarvan een VBI moet bepalen of de basiskwaliteit van die opleiding als voldoende kan worden beoordeeld.

Voorafgaand aan het accreditatieonderzoek heeft Hobéon Certificering de opleiding voorbereid op de audit door een inhoudelijke toelichting te geven op het NVAO-Accreditatiekader.

Met betrekking tot het specifieke referentiekader van de betreffende opleidingsvarianten geldt het volgende:

De opleidingen Pedagogiek hebben zich voor wat betreft beroepsprofiel, opleidingscompetenties en doelstelling ten minste gebaseerd op het landelijk beroepsprofiel en de opleidingscompetenties zoals vastgesteld in het landelijk overleg tussen de betreffende opleidingen en het beroepenveld. (Zie onder facet 1.1.: "Domeinspecifieke Eisen").

Het auditteam heeft de opleidingsspecifieke referentiekaders beoordeeld en vastgesteld dat deze in voldoende mate gespecificeerd zijn en passend zijn voor een opleiding Pedagogiek op HBO-niveau. Het auditteam heeft dit kader in zijn beoordeling betrokken. Zie voorts onder facet 1.1.

De beoordelingsprocedure van Hobéon Certificering kent twee hoofdmomenten:

Documentanalyse

Het gaat hier om een analyse en beoordeling van door de opleiding Pedagogiek en de opleiding Leraar Voortgezet Onderwijs van de Tweede Graad in Pedagogiek aangeleverde schriftelijke informatie:

- Management Review – MR;
- Studiegids;
- Onderwijs- en Examen Reglement – OER;
- Visitatierapport 'In de groei', 2004 (zie ook § 1.3);
- Onderliggende documentatie betrekking hebbend op bijvoorbeeld:
 - strategische keuzen en de positie in de markt,
 - interne organisatie,
 - de (systematiek van) interne kwaliteitszorg en de daarmee samenhangende interne managementrapportages en verbetermaatregelen,
 - ontwikkelingen in het beroepenveld,
 - beroeps- en opleidingsprofielen,
 - (validatie) eindkwalificaties,
 - curricula en de interne en externe evaluatie daarvan,
 - werkvormen,
 - toetsing en beoordeling,
 - kwantitatief en kwalitatief personeelsbeleid,
 - internationalisering,
 - instroombeleid,
 - studiebegeleiding,
 - onderwijsrendement.

Op basis van de door de opleidingen aangeleverde documentatie, heeft het auditteam zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de beide opleidingen en opleidingsvarianten. Het auditteam heeft dit beeld getoetst aan zaken als: ambitieniveau, toekomstgerichtheid, innovatief vermogen, kwaliteitsbewaking via interne en externe evaluatie, arbeidsmarktrelevantie, resultaatgerichtheid, continuïteit, studenten- en docentenbelangen.

Voorafgaand aan de visitatie (zie hieronder) werd het management van de betreffende opleiding(-en) op de hoogte gesteld van de voorlopige bevindingen van het auditteam op basis van zijn documentanalyse.

Audit

De audit was gericht op een actieve 'controle' door middel van een visitatie¹, uitgevoerd door een auditteam waarvan deel uitmaakten drie externe onafhankelijke deskundigen op het gebied van Pedagogiek, waarvan twee auditoren tevens expliciet deskundig waren op het gebied van 'onderwijs', één student, één lead auditor vanuit Hobéon Certificering en één secretaris, eveneens vanuit Hobéon Certificering.

Onder 'controle' moet hier worden verstaan, dat het auditteam op verschillende niveaus (management, coördinatie, examencommissie, docenten, studenten, staf, curriculum- en toetscommissie) heeft getoetst (i) of de in de documentatie beschreven beleidsvoornemens en de daaraan gerelateerde uitvoeringsprocessen zijn geïmplementeerd en (ii) of de overige in de documentatie vervatte informatie verifieerbaar is.

Deze verificatie door het auditteam geschiedde enerzijds door, zoals hierboven reeds is aangegeven, meerdere malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en anderzijds aan de hand van additionele documentatie en -daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

¹ Visitatie heeft op 23 juni 2009 plaatsgevonden.

De additionele, tijdens de visitatie geraadpleegde, documentatie behelsde ondermeer:

- overzichten van de samenstelling van de werkveld-gremia waarmee de opleiding(en) overleg voeren;
- verslagen van die bijeenkomsten met het werkveld;
- overzicht CV's van (gast)docenten;
- netwerkoverzicht docenten;
- verslagen van de functioneringsgesprekken met docenten;
- verslagen van docentevaluaties;
- detailbeschrijving van modules, cases en de daaraan gekoppelde opdrachten;
- stageverslagen en -beoordelingen;
- de 'beroepsproducten' die gedurende de opleiding door studenten worden opgeleverd;
- de 'eindproducten' van studenten.

Aldus had het auditteam voldoende instrumenten om zich op gedetailleerd niveau op de hoogte te stellen van inhoud, opzet, uitvoering en resultaten van het opleidingsprogramma/de opleidingsprogramma's en van de daarmee samenhangende personele, organisatorische, materiële en ruimtelijke voorzieningen.

Het auditteam heeft op deze wijze alle in het NVAO-Accreditatiekader vermelde facetten beoordeeld, op basis waarvan een samenvattend oordeel per onderwerp werd gegeven. Een en ander werd vastgelegd in een conceptrapport dat aan de opleiding(-en) werd voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Het voorliggend rapport is de weergave van het oordeel van het auditteam met daarbij de gronden waarop dat oordeel is gebaseerd.

1.4.2. Beslisregels

Volgens de *NVAO-Beslisregels Accreditatie* kan een onderwerp slechts 'onvoldoende' of 'voldoende' scores. Een facet kan evenwel, volgens diezelfde regels, 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Met dit als uitgangspunt, heeft Hobéon onderstaande beslisregels toegepast.

Onderwerp

- A. Een onderwerp scoort 'voldoende', indien alle facetten van dat onderwerp ten minste 'voldoende' hebben gescoord of indien één facet van dat onderwerp 'onvoldoende' en de overige ten minste 'voldoende' hebben gescoord, mits een acceptabel verbeterplan beschikbaar is voor het facet met de score 'onvoldoende'.
- B. Een onderwerp scoort 'onvoldoende', indien één facet van dat onderwerp 'onvoldoende' heeft gescoord en voor dit facet geen acceptabel verbeterplan beschikbaar is.
- C. Een onderwerp scoort 'onvoldoende', indien meer dan één facet van dat onderwerp 'onvoldoende' heeft gescoord, ongeacht of er voor die facetten acceptabele verbeterplannen zijn.

Facet

- D. Binnen de beoordeling van een facet is ruimte voor een eigen afweging van het auditteam:
 - uitvoering/praktijk weegt zwaarder dan beleid/theorie: beter een goed functionerende regeling die slecht is opgeschreven, dan omgekeerd;
 - primaire processen wegen zwaarder dan secundaire.

Extra aantekening

- E. Indien voor een onderwerp een hogere score dan 'voldoende' gerechtvaardigd is, wordt dat als 'extra aantekening' vermeld en wel met inachtneming van onderstaande regels:

- een onderwerp krijgt de extra aantekening 'goed', indien alle facetten van dat onderwerp 'goed' hebben gescoord of indien één facet van dat onderwerp 'voldoende' en de overige facetten 'goed' of 'excellent' hebben gescoord;²
- een onderwerp krijgt de extra aantekening 'excellent', indien alle facetten van dat onderwerp 'excellent' hebben gescoord of indien één facet van dat onderwerp 'goed' en de overige facetten 'excellent' hebben gescoord;
- een onderwerp krijgt geen extra aantekening, indien één van de facetten van dat onderwerp 'onvoldoende' heeft gescoord.

1.4.3. Auditteam

Het auditteam was als volgt samengesteld:

Voorzitter:	Drs. W.G. (Willem) van Raaijen
Leden	Prof. Dr. H. (Hugo) Letiche – vak- en werkvelddeskundige
	H. (Herma) Korfage ME – vak- en werkvelddeskundige
	Drs. R. (Rein) Zunderdorp - werkvelddeskundige
	Y. (Yvonne) Maas - studentlid
Secretaris:	Drs. L. (Lisette) Blom-van Veen

Bij het samenstellen van het auditteam heeft Hobéon Certificering er zorg voor gedragen, dat de voor de beoordeling van de opleidingen Pedagogiek noodzakelijke expertise aanwezig was. Tevens is er zorg voor gedragen dat de noodzakelijke expertise op het gebied van de onderwijskundige aspecten (i.c. het primaire proces, de ondersteunende processen en de organisatorische context) en expertise met betrekking tot de inhoudelijke aspecten (i.c. het programma in relatie tot het specifieke domein) aanwezig was.

De heer Van Raaijen is lead auditor en heeft inmiddels een groot aantal audits in het kader van accreditatie geleid binnen alle domeinen in het HBO.

De heer Letiche, mevrouw Korfage en de heer Zunderdorp hebben zich in hun beoordeling, vanuit werkveld en vakgebied, met name gericht op de kwaliteit, actualiteit en relevantie van (i) het richtinggevend domeinspecifieke kader, (ii) de eindkwalificaties, (iii) de programma-inhoud en (iv) de interactie tussen opleiding en werkveld. Bovendien hebben zij de kwaliteit van het personeel en het gerealiseerde niveau beoordeeld.

- De heer Letiche heeft vanuit het vakgebied goed zicht op de eisen die gesteld worden aan Pedagogiek-studenten. Hij is vanaf 1999 Research Professor Organisatietheorie en Bijzonder Hoogleraar 'Meaning in Organisation' en Programmadirecteur Phd/DBA van de Universiteit voor Humanistiek. Zijn specialisatiegebieden zijn post-fenomenologische en postmoderne organisatietheorie en complexiteitstheorie, met name zoals deze wordt toegepast binnen de gezondheidszorg. Van 1985 tot 1999 was hij Universitair Docent en Universitair Hoofddocent aan de Faculteit Bedrijfskunde van de Erasmus Universiteit. Daarvoor, van 1989 tot 1996, was hij Bijzonder Hoogleraar aan de Lancaster University en van 1995 tot 2001 aan de Keele University, beide in Groot-Brittannië.
- Mevrouw Korfage heeft ruim 25 jaar ervaring in het werkveld. Zij heeft vanuit het werkveld goed zicht op de eisen die gesteld worden aan Pedagogiek-studenten. Zij is vestigingsmanager van de Pabo in Meppel. In 1981 is zij begonnen als groeps- en hoofdleidster kinderdagverblijf bij Stichting VOIK (nu SKSG) in Groningen. Hierna heeft zij diverse managementfuncties in het werkveld vervuld. Zo is zij afdelingshoofd medisch kleuterdagverblijf bij Jeugdhulpverlening in Amsterdam en directeur kinderdagverblijf en werk/leerproject werkzoekende jongeren in

² Het NVAO-Accreditatiekader onderscheidt bij onderwerp 2 ("Programma") acht facetten. Eén ervan betreft de duur van de opleiding.

Het daarbij vermelde criterium (240 ECTS) is evenwel geen (kwaliteits)criterium, maar een formele vereiste waaraan het programma van een opleiding a priori moet voldoen, wil zij überhaupt in aanmerking kunnen komen voor een HBO Bachelor accreditatie. 'Duur' is derhalve van een andere orde dan -bijvoorbeeld- 'Kwaliteit Personeel' of 'Onderwijsrendement'. Bij de beslissing of het onderwerp "Programma" een extra aantekening 'goed' dan wel 'excellent' verdient, wordt het facet 'Duur' dan ook buiten beschouwing gelaten.

Winschoten geweest. Bij Hogeschool Utrecht vervulde zij aan de faculteit Educatie, Seminarium voor Orthopedagogiek de functie van onderwijsadviseur voor het primair en speciaal onderwijs en was zij docent/coach binnen de masteropleiding Special Educational Needs en nascholingstrajecten voor leraren. Tevens was zij lid van het managementteam in de regio Noord-Nederland. Vanaf 2008 is zij als vestigingsmanager van de Pabo in Meppel tevens lid van het managementteam Opleidingen Leraar Basisonderwijs hogeschoolbreed.

- De heer Zunderdorp is directeur van het gelijknamige adviesbureau in Den Haag. Dit bureau houdt zich bezig met beleidsonderzoek en –advisering, procesmanagement en bestuurskundig advies met de focus op onder meer: onderwijs- en kennismaatschappij, jeugdbeleid en zorg en welzijn. Hij heeft vanuit het werkveld goed zicht op de eisen die gesteld worden aan Pedagogiek-studenten. Zo is de heer Zunderdorp coördinator van het netwerk onderwijs en jeugd van de vier grote steden (G4) en directeur/extern secretaris van het Forum voor Democratische Ontwikkeling. Hij studeerde theoretische sociologie aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Hij vervulde als student bestuurlijke functies aan de RUG en was acht jaar stafdocent aan de Academie voor Sociaal en Cultureel Werk. Voor het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap was hij voorzitter van verschillende procesmanagementteams. Zo was hij betrokken bij de introductie van de basisvorming, het vmbo en de tweede fase voortgezet onderwijs. Daarnaast hield hij zich bezig met grotestedenbeleid, inburgeringsbeleid, overheidscommunicatie, de sociale infrastructuur, veiligheid en huiselijk geweld en waarden en normendebatten.
- Mevrouw Maas is derdejaarsstudent Pedagogiek bij Fontys Hogeschool Tilburg. Zij is bezig met het behalen van haar tweedegraads onderwijsbevoegdheid (afstudeerrichting Docent Praktijkonderwijs).

Mevrouw Blom-van Veen is afgestudeerd aan de Vrije Universiteit in Amsterdam (Beleid, Communicatie en Organisatie) en heeft verschillende managementfuncties binnen het bankwezen bekleed. Vanuit haar eigen bedrijf houdt zij zich bezig met organisatieadvies met focus op kwaliteitszorg binnen het Hoger Beroeps Onderwijs en binnen de diervoedersector. Zij heeft inmiddels in diverse accreditietrajecten opgetreden als secretaris.

Voor de curricula vitae: zie Bijlage I.

1.4.4. Deelnemers visitatie

Het auditteam heeft tijdens de visitatie gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers vanuit de verschillende geledingen van de opleiding(en): management, coördinatoren, docenten, studenten en staf.

Voor een volledig overzicht van de deelnemers aan de visitatie: zie Bijlage II.

1.4.5. Programma visitatie 23 juni 2009

Zie Bijlage II.

2. BEVINDINGEN EN BEOORDELING

Onderwerp 1: Doelstellingen Opleiding

Dit onderwerp kent drie facetten: 1. domeinspecifieke eisen; 2. niveau bachelor; 3. oriëntatie HBO.

Facet 1.1. Domeinspecifieke Eisen

Criterion

Het facet 'Domeinspecifieke Eisen' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Sluiten de eindkwalificaties van de opleiding aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk)?**

Bevindingen

De opleidingen Pedagogiek hanteren landelijk gevalideerde competenties als eindkwalificaties. Hieronder volgt voor beide opleidingen een afzonderlijke toelichting.

Algemene Beroepen Variant (ABV)

In opdracht van het Landelijk Platform Pedagogiek werd in 2000 de eerste aanzet van 'Het beroeps- en opleidingsprofiel van de opleiding HBO-Pedagogiek' (2000) gepubliceerd. Op verzoek van de HBO-raad werd in 2002 het eindrapport van de Verkenningcommissie SPH/Pedagogiek (2002) uitgebracht over de vermeende overlap in beroepsactiviteiten tussen de afgestudeerden van HBO-Pedagogiek en van SPH. In deze rapportage werden zowel overeenkomsten als verschillen geconstateerd in de beroepsuitoefening.

Naar aanleiding van de aanbevelingen van de visitatie van 2004 om een eenduidige set eindkwalificaties te formuleren, hebben de opleidingen Pedagogiek de veldadviesraad (VAR) in 2004 gevraagd om de beroepscompetenties van de HBO-pedagoog in kaart te brengen. Er vond een wisselwerking plaats tussen landelijke en Amsterdamse ontwikkelingen. In 2005 hebben de pedagogiekopleidingen gezamenlijk een nieuw opleidingsprofiel uitgebracht (Opvoedingsrelaties versterken, Landelijk Platform Pedagogiek, mei 2005) waarin gebruik gemaakt is van de aanbevelingen van de visitatiecommissie uit 2004 alsmede van de uitkomsten van het rapport 'PAD – Profilering Agogisch Domein' (2004). Het competentieprofiel van de opleidingen Pedagogiek werd door de HBO-raad aanvaard en opgenomen in het overzicht van opleidingscompetenties. In 2007/2008 hebben de opleidingen Pedagogiek voorbereidingen getroffen voor implementatie van het profiel. In het studiejaar 2008/2009 is aangevangen met een gefaseerde invoering, startend bij de propedeuse.

In mei 2008 besloot het Landelijk Platform Pedagogiek (LPP), waaronder een afvaardiging van HVA Onderwijs en Opvoeding, tot een actualisering van de competentiematrix, mede omdat in februari 2008 het landelijk kader voor de sociaalagogische opleidingen 'Vele takken, één stam' (2008) was vastgesteld. Dit kader plaatst de pedagogische beroepen in het sociaalagogische domein, wat aanknopingspunten bood voor aanscherping van de competenties. In het najaar is de geactualiseerde competentiematrix gevalideerd na toetsing in het Landelijk Overleg HBO-pedagogiek, de brancheorganisaties in Zorg en Welzijn (MO-Groep, VGN, GGZ Nederland) en de regionale beroepenveldcommissies van de Pedagogiekopleidingen. Zij beoordeelden de competenties als werkvelddekkend en corresponderend met de kerntaken van de beginnend beroepsbeoefenaar. De door hen voorgestelde aanvullingen en correcties zijn verwerkt en in november 2008 is de definitieve competentiematrix vastgesteld.

De focus van het werk van de HBO-pedagoog is gericht op de opvoedingsrelaties tussen kinderen en jeugdigen en hun ouders en opvoeders. De HBO-pedagoog werkt zowel in gezins- als in instellingsverband, waarbij onder instellingsverband ook de school en maatschappelijke omgeving worden verstaan. Het werk van de pedagoog richt zich op drie gebieden:

1. Het stimuleren van de ontwikkeling van het kind.
2. Het ondersteunen van (mede)opvoeders bij de opvoeding.
3. Het scheppen van voorwaarden voor opvoeding.

Pedagogiek HvA Onderwijs en Opvoeding richt zich met de ABV op invulling van de competenties met de nadruk op preventief werk, werken in de grootstedelijke omgeving en werk in - of op het raakvlak van het onderwijs. Leidraad is het door de VAR opgestelde document 'De HBO-pedagoog over 5 jaar (VAR 2008).

Afgestudeerden ABV kunnen zich profileren in de richtingen Kinderopvang, Voor-, Vroeg-, en Naschoolse Educatie; Opvoedingsondersteuning; en Onderwijs en Jeugdzorg. De opleiding heeft de profielen door middel van een tabel nader uitgewerkt door per profiel de werksoorten, de resultaatgebieden en instellingen/ organisaties met voorbeelden van HBO-functies weer te geven. Ter illustratie volgt hieronder een voorbeeld geldend voor het profiel Kinderopvang, Voor-, Vroeg-, en Naschoolse Educatie:

Werksoort	Resultaatgebieden	Instellingen/ organisaties	Voorbeelden HBO-functies
Kinderopvang	Kinderopvang 0-4 jaar Peuterspeelzaal 2-4 jaar	Instellingen voor kinderopvang, Welzijnsinstellingen	Locatiemanager Beleidsmedewerker Coördinator
Voor- en Vroegschoolse educatie	Ontwikkelingsstimulering	Kinderdagverblijven Peuterspeelzalen Voorschool Basisschool	Beleidsmedewerker Leidinggevende Coördinator
Jeugdwelzijnswerk	Maatschappelijke Ontwikkeling- en maatschappelijke participatie	Welzijnsinstellingen	Leidinggevende Projectmedewerker Coördinator

Het Landelijk Platform Pedagogiek erkent het belang van periodieke actualisering van de geformuleerde competentiematrix. Zo heeft de ABV de competentiematrix aan haar eigen veldadviesraad voorgelegd waarna deze ook door het eigen beroepenveld gevalideerd werd.

Leraren Variant (LV)

De eindkwalificaties van Pedagogiek LV zijn concrete uitwerkingen van de bekwaamheidseisen voor leraren, zoals die zijn vastgelegd in de wet Beroepen in het Onderwijs (BiO, 2005) die in 2006 van kracht is geworden. De bekwaamheidseisen bestaan uit zeven competenties van de leraar en zijn vanaf 2000 ontwikkeld door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL). In deze zeven competenties worden de verantwoordelijkheden van de leraar samengevat door vier beroepsrollen te onderscheiden: de interpersoonlijke rol; de pedagogische rol; de vakinhoudelijke en (vak)didactische rol; en de organisatorische rol. Deze beroepsrollen worden vervuld in vier typen situaties die kenmerkend zijn voor het beroep van leraar, te weten: het werken met leerlingen, het werken met collega's, het werken met de omgeving van de school en het werken met zichzelf. Bij de laatste rol gaat het om het werken aan de eigen professionele ontwikkeling. Door SBL zijn de competenties beschreven op het niveau startbekwaam, dat wil zeggen: het niveau van beginnende leraren.

De opleiding heeft in haar opleidingsplan de relatie tussen de zeven competenties van de leraar, de vier beroepsrollen en de vier typen situaties die kenmerkend zijn voor het beroep gevisualiseerd door middel van een tabel.

Voor de competentie vakinhoudelijk en didactisch competent (competentie 3) maken de studenten gebruik van modules van de ABV waarbij de nadruk ligt op preventief werk, werken in de grootstedelijke omgeving en werk in - of op het raakvlak van het onderwijs. Het strategisch overleg tussen lerarenopleidingen en mbo-instellingen van de grote steden in 2003 waarin het benodigde type mbo-leraar is vastgelegd en het document 'De HBO-pedagoog over 5 jaar' (VAR, 2008) is richtinggevend. Zo kunnen afgestudeerden zich binnen het (v)mbo profileren in:

- De uitstroomprofielen van het (v)mbo: pedagogisch werk; maatschappelijke zorg; onderwijsassistent; sociaal cultureel werk; sociaal maatschappelijke dienstverlener; zorg hulp; en arbeidsmarktgekwalificeerd assistent
- Leerlingbegeleiding

- Speciale leerlingenzorg/ zorgcoördinatie
- Zorgadvisering
- Centra voor vorming en educatie
- Coaching van leerkrachten
- Coaching van praktijkbegeleiders van de div. uitstroomprofielen (v)mbo
- Ontwikkelen en begeleiden van workshops voor de beroepsgroepen (v)mbo
- Beleidsmedewerker onderwijs

Opgemerkt kan worden dat de opleiding de stappen volgt die genomen worden vanuit de Europese Commissie met betrekking tot het formuleren van eisen aan het beroep van leraar.

De ABV competenties (2005) en SBL-competenties van LV zijn in 2008 aan alumni voorgelegd met de vraag de relevantie ervan aan te geven voor de huidige functie. De uitkomsten gaven aan dat alle competenties bij beide opleidingen als relevant tot zeer relevant worden beoordeeld.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingsdoelen van beide Pedagogiekopleidingen zijn gedefinieerd in termen van de ecologische systeemtheorie die op zich toereikend is voor een praktijkgerichte HBO opleiding, zij het dat de opleiding nog kan winnen aan het consistent toepassen van dit theoretisch concept. De positionering van de opleidingen binnen het domein Onderwijs en Opvoeding biedt de mogelijkheid om een unieke pedagogische identiteit te ontwikkelen die volgens het auditteam meer benut kan worden. Zo is het auditteam van mening dat de opleidingen de maatschappelijke context van het pedagogisch handelen binnen de ecologische systeemtheorie meer tot zijn recht zouden kunnen laten komen door nog meer naar buiten gericht te zijn. Dit betekent dat de opleidingen zich sterker kunnen verbinden aan partners in het werkveld en zich in die relatie steviger kunnen profileren op de multidisciplinaire inhoud en de brugfunctie van de HBO-pedagoog op de snijvlakken onderwijs/ zorg/ welzijn, aansluitend bij de maatschappelijke beleidsdiscussies op dit gebied.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de competenties sluiten rechtstreeks aan bij de eisen die op landelijk niveau door de beroepspraktijk op het terrein van de Pedagogiek worden gesteld;
- de op landelijk niveau overeengekomen en door het werkveld gevalideerde set competenties zijn, naar het oordeel van het auditteam, een voldoende weergave van de ontwikkelingen binnen het vakgebied. Het auditteam is wel van mening dat de opleiding de maatschappelijke context van het pedagogisch handelen binnen de ecologische systeemtheorie meer tot zijn recht zou kunnen laten komen door nog meer naar buiten gericht te zijn;
- validering van deze competenties vindt niet alleen plaats op landelijk maar ook op regionaal niveau, in het bijzonder via de veldadviesraad.

Facet 1.2. Niveau Bachelor

Criterium

Het facet 'Niveau Bachelor' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Sluiten de eindkwalificaties van de opleiding aan bij algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een Bachelor?**

Bevindingen

Het auditteam heeft de eindkwalificaties van de opleidingen getoetst om te kunnen bepalen of deze kwalificaties beantwoorden aan het niveau 'bachelor' zoals weergegeven in de zogeheten Dublin Descriptoren. In de Dublin Descriptoren worden vijf dimensies (Kennis en Inzicht – Toepassen Kennis en Inzicht – Oordeelsvorming – Communicatie – Leervaardigheden) onderscheiden.

Algemene Beroepen Variant (ABV)

De opleiding heeft de competenties die zij hanteert in relatie gebracht met de HBO-kernkwalificaties, welke zij op hun beurt weer gekoppeld heeft aan de Dublin Descriptoren. Via deze weg is er een vertaalslag gemaakt van eindkwalificaties van de opleidingen naar Dublin Descriptoren en zorgt de opleiding ervoor dat de opleiding het bachelorniveau heeft gedefinieerd op een wijze die beantwoordt aan de Dublin Descriptoren;

Kennis en inzicht

- De afgestudeerde oriënteert zich op de opvoedingssituatie;
- De afgestudeerde onderhoudt een pedagogische relatie;
- De afgestudeerde geeft een pedagogisch klimaat vorm;
- De afgestudeerde doet onderzoek en vertaalt dit naar beleid;
- De afgestudeerde reflecteert en professionaliseert.

Toepassen kennis en inzicht

- De afgestudeerde oriënteert zich op de opvoedingssituatie;
- De afgestudeerde onderhoudt een pedagogische relatie;
- De afgestudeerde geeft een pedagogisch klimaat vorm;
- De afgestudeerde adviseert over opvoedingsvragen;
- De afgestudeerde begeleidt opvoeders;
- De afgestudeerde hanteert een behandelmethodiek.

Oordeelsvorming

- De afgestudeerde oriënteert zich op de opvoedingssituatie;
- De afgestudeerde hanteert een behandelmethodiek;
- De afgestudeerde doet onderzoek en vertaalt dit naar beleid;
- De afgestudeerde initieert beleid;
- De afgestudeerde reflecteert en professionaliseert.

Communicatie

- De afgestudeerde verzorgt voorlichting;
- De afgestudeerde adviseert over opvoedingsvragen;
- De afgestudeerde begeleidt opvoeders;
- De afgestudeerde regelt hulpverlening;
- De afgestudeerde brengt inhoudelijke afstemming tot stand;
- De afgestudeerde communiceert, werkt samen en geeft leiding;
- De afgestudeerde ondersteunt diversiteit.

Leervaardigheden

- De afgestudeerde doet onderzoek en vertaalt dit naar beleid;
- De afgestudeerde reflecteert en professionaliseert.

Leraren Variant (LV)

Voor de Leraren Variant geldt dat op landelijk niveau de zeven competenties waarover de afgestudeerde dient te beschikken uitgewerkt zijn op de terreinen: interpersoonlijk, pedagogisch, vakinhoudelijk en didactisch, organisatorisch, samenwerken met collega's, samenwerken met de omgeving en reflectie en ontwikkeling.

Voor elk van deze zeven landelijk geldende competenties heeft de opleiding vervolgens door middel van een schema de relatie beschreven met de HBO-kernkwalificaties, welke zij op hun beurt weer gekoppeld heeft aan de Dublin Descriptoren. Zo geldt ook voor de LV dat er via deze weg een vertaalslag is gemaakt van eindkwalificaties van de opleiding naar Dublin Descriptoren en zorgt de opleiding ervoor dat de opleiding het bachelorniveau heeft gedefinieerd op een wijze die beantwoordt aan de Dublin Descriptoren. Zo is de competentie op het terrein van vakinhoud en didactiek op de volgende wijze gekoppeld aan de vijf Dublin Descriptoren:

- Kennis en inzicht: fundament en leerinhoud vakken, didactiek (in relatie tot leren), opbouw en samenhang schoolmethodes, doorlopende leerlijnen.
- Toepassen kennis en inzicht: leerinhoud via methodieken en didactieken, op basis van integratie tussen praktische kennis (schoolmethodes en leerinhouden), methodische en theoretische kennis en op basis van diagnose van de eigen praktijk.
- Oordeelsvorming: didactiek (in relatie tot leren) en inhoud van het vak en gericht op het verbeteren van de eigen (school)praktijk.
- Communicatie: didactiek (in relatie tot leren) en inhoud van het vak, doelgroep (leerlingen).
- Leervaardigheden: eigen onderwijspraktijk en kunnen inschatten van professionele leervormen (o.a. via intervisie, supervisie).

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de competenties bevatten alle elementen waar de Dublin Descriptoren betrekking op hebben en wel met een bereik dat overeenkomt met het HBO-niveau waar de Dublin Descriptoren expliciet naar verwijzen;
- de competenties sluiten aan bij de vijf dimensies van de Dublin Descriptoren.

Facet 1.3. Oriëntatie HBO

Criteria

Het facet 'Oriëntatie HBO' is beoordeeld aan de hand van de volgende NVAO-criteria:

- **Zijn de eindkwalificaties van de opleiding mede ontleend aan de door (of in samenspraak met) het relevante beroepenveld opgestelde beroepsprofielen en/of beroepscompetenties?**
- **Sluiten de eindkwalificaties van de opleiding aan bij het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar in een specifiek beroep of samenhangend spectrum van beroepen waarvoor de betreffende opleiding vereist of dienstig is?**

Bevindingen

"Oriëntatie HBO" kent twee dimensies. *Hoger* onderwijs enerzijds, *beroepsonderwijs* anderzijds.

Hoger Onderwijs

Zoals al onder 1.2 is beschreven hebben de opleidingen in het beroepsprofiel van Pedagogiek en de daarmee samenhangende eindkwalificaties de generieke HBO kwalificaties en de Dublin Descriptoren verwerkt en sluiten hiermee aan bij de beschrijving van het bachelorniveau. Daarmee is aangegeven dat de opleidingen gerekend kunnen worden tot het hoger onderwijs.

Beroepsonderwijs

Zoals al onder 1.1 is beschreven hebben de opleidingen de eindkwalificaties van de opleidingen Pedagogiek geformuleerd in termen van competenties die aantoonbaar in samenspraak met het beroepenveld zijn opgesteld en door dat beroepenveld zijn gevalideerd. Daarmee is op het niveau van opleidingsdoelstellingen de oriëntatie op het voor de bachelor Pedagogiek relevante werkveld geborgd.

Voor het overige blijkt de 'Oriëntatie HBO' ook uit het programma van beide opleidingen. Zie daarvoor de bevindingen onder facet 2.1.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- het auditteam is van oordeel dat de opleidingen Pedagogiek gerekend kunnen worden tot het hoger onderwijs.
- het auditteam is van oordeel, dat de eindcompetenties van de opleidingen Pedagogiek aansluiten bij het niveau van een (beginnend) beroepsbeoefenaar en bij de eisen die de vakgenoten en de beroepspraktijk stellen aan een bacheloropleiding op het terrein van Pedagogiek.

SAMENVATTEND OORDEEL "DOELSTELLINGEN OPLEIDING": VOLDOENDE

Het auditteam beoordeelt het Onderwerp "Doelstellingen Opleiding" voor alle opleidingsvarianten als voldoende:

- de opleidingen hebben zicht op de ontwikkelingen in het werkveld. Zij betrekken het werkveld bij de opleidingen, i.c. de verschillende profielen;
- de competenties zijn afgeleid van de eisen die vanuit het beroepenveld worden gesteld aan afgestudeerden van deze opleidingen;
- de opleidingen beschikken over contacten met het relevante werkveld die door middel van een reeds bestaande veldadviesraad vorm gegeven worden;
- de opleidingen laten de Dublin Descriptoren in voldoende mate terugkomen in de door hen gehanteerde set competenties.

Onderwerp 2: Programma

Dit onderwerp kent acht facetten: 1. eisen HBO; 2. relatie tussen doelstellingen en inhoud; 3. samenhang programma; 4. studielast; 5. instroom; 6. duur; 7. afstemming tussen vormgeving en inhoud; 8. beoordeling en toetsing.

Facet 2.1. Eisen HBO

Criteria

Het facet 'Eisen HBO' is beoordeeld aan de hand van de volgende NVAO-criteria:

- **Vindt kennisontwikkeling van studenten plaats via vakliteratuur, aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk en/of (toegepast) onderzoek?**
- **Heeft het programma aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied / de discipline?**
- **Waarborgt het programma de ontwikkeling van beroepsvaardigheden en heeft het aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk?**

Bevindingen

De opleidingen maken gebruik van actuele vakliteratuur en vak(wetenschappelijke) tijdschriften. De literatuur per module staat beschreven in de studiegids. De Modulecoördinatoren zijn verantwoordelijk voor actualisering van de literatuurlijsten. Aangegeven wordt dat een kwart van de door de student gebruikte literatuur voor het afstudeerproduct internationaal moet zijn. Dit mag vertaald zijn in het Nederlands. Op dit moment onderzoekt de opleiding de haalbaarheid van het gebruik van Engelstalige literatuur in de opleiding en de voorwaarden waaronder dit kan worden gerealiseerd. Het auditteam is van mening dat er meer gebruik dient te worden gemaakt van internationale literatuur in het curriculum.

Het studiemateriaal bevat veel praktijkgerichte casuïstiek. Zo worden er ook gastdocenten uit de praktijk ingezet. Tijdens de audit heeft het auditteam geconstateerd dat gastdocenten in diverse modules en minoren in het curriculum worden ingezet. Vanaf het eerste jaar lopen studenten, in het kader van het werkplekleren, stage in de beroepspraktijk. De ervaringen die ze hier opdoen zijn input voor reflectie tijdens metawerk, intervisie en supervisie. In de minoren en het afstudeerproject wordt gewerkt met reële opdrachten uit de praktijk. Dit betekent dat het afstudeerproduct van de ABV het eindresultaat is van een onderzoek dat wordt verricht in opdracht van een organisatie in de pedagogische praktijk. Studenten van de lerarenopleiding vinden hun opdrachtgever in het mbo-veld. Het werkveld draagt bij aan de ontwikkeling van de minoren.

Werkplekleren

Tijdens de leerpraktijken voeren studenten viermaal groepsgewijs een praktijkgericht onderzoek uit. Onderwerpen die hierbij aan de orde komen zijn: Jeugdparticipatie; de Wijk in; Opvoedingsondersteuning; en Jeugd en Samenleving. Het werkplekleren ziet er voor ABV en LV, voltijd en deeltijd als volgt uit:

Beroepsoriëntatie (jaar 1)

- In het eerste semester maken studenten door middel van gastcolleges van (ped)agogen uit het pedagogisch en onderwijskundig werkveld kennis met het beroep;
- Hierna gaan de studenten gedurende 20 weken werkplekleren in een pedagogische of onderwijskundige instelling (voltijd 8 uur/ deeltijd 4 uur per week).

Beroepsvoorbereidend (jaar 2)

In het tweede jaar lopen studenten gedurende 25 weken stage in een van de pedagogische of educatieve werkvelden (voltijd 8 uur/ deeltijd 4 uur per week). Zo lopen zij stage bij bijvoorbeeld Kinderopvang, Jeugdwerkwijzen, Brede School, primair- en speciaal onderwijs.

Beroepsvoorbereidend (jaar 3)

Studenten lopen gedurende 30 weken stage in één van de pedagogische- of educatieve werkvelden binnen een beroepenvariant en binnen één van de profielen (voltijd 4 dagen/ deeltijd 2 dagen per week).

Integratie theorie en praktijk (jaar 4)

De studie wordt afgerond met een afstudeerproduct waarbij er een integratie plaatsvindt van theorie en praktijk. Als onderwerp geldt, zoals aangegeven, een mede door de stage-instelling geformuleerde onderzoeks- of projectopdracht.

Tijdens het werkplekleren wordt de student begeleid door een praktijkbegeleider van de betreffende organisatie. Deze bespreekt het stagewerkplan met de student, zijn voortgang, de tussentijdse- en eindverslagen en overlegt met de werkpleklerenbegeleider vanuit de opleidingen. De werkpleklerenbegeleider vanuit de opleidingen geeft begeleiding aan de werkpleklerenbijeenkomsten op de opleiding. Tevens begeleidt deze de student bij het opstellen van het stageplan en geeft schriftelijk commentaar op de producten van de student. Hij/zij onderhoudt contact met de praktijkbegeleider. Het auditteam heeft door middel van een overzicht geconstateerd dat studenten in 2008/2009 stage hebben gelopen bij een breed palet van organisaties en instellingen op het vakgebied.

De meerderheid van docenten is werkzaam (geweest) in de pedagogische- of onderwijspraktijk. 10% van de docenten functioneert momenteel tevens in de beroepspraktijk. Dit betekent dat zij werkzaam zijn in het voortgezet onderwijs, bij opvoedingsondersteuning en bij voor- en vroegschoolse educatie. Verder onderhouden docenten goede contacten met het werkveld. Deze contacten zijn gericht op het verwerven van actuele opdrachten voor de leerpraktijk, de werkpleklerenopdrachten en de afstudeeropdrachten, en op het betrekken van het werkveld bij het beoordelen van beroepsproducten en deelname aan de veldadviesraad.

De opleidingen overleggen in de veldadviesraad (VAR) regelmatig met het werkveld. Aan de documentatie is een overzicht van deelnemende organisaties toegevoegd. De opleiding heeft het voornemen de commissie uit te breiden met organisaties op het gebied van opvoedingsondersteuning en onderwijs. Om de aansluiting te bewerkstelligen bij de actuele ontwikkelingen in het werkveld wordt het werkveld betrokken bij de ontwikkeling van profielen en minoren. In dit licht is er de ambitie een leerlijn Pedagogiek te ontwikkelen waarin de verschillende theoretisch invalshoeken met elkaar in verband worden gebracht. Het auditteam heeft kennisgenomen van notulen van de VAR en heeft geconstateerd dat er gediscussieerd wordt over relevante onderwerpen.

Vanaf 2009/2010 worden de VAR van bachelor en Master samengevoegd om een completer beeld en meer slagkracht te krijgen. De opleidingen zijn tevens lid van het Landelijk Platform Pedagogiek. LPP is onderdeel van de Vereniging ter Bevordering van de Studie Pedagogiek (VBSP). Dit is het strategische en praktische overlegplatform voor alle opleidingen Pedagogiek. Zoals hiervoor in facet 2.1 reeds is aangegeven is de LPP verantwoordelijk voor de formulering van de landelijke competenties van ABV.

Op basis van de aanbevelingen van de visitatiecommissie (2004) heeft de opleiding de volgende maatregelen genomen:

- de contacten van de opleidingen in het werkveld zijn in kaart gebracht. In 2009/2010 worden per uitstroomprofiel ambassadeurs benoemd om de relaties met het werkveld uit te bouwen;
- er is een arbeidsmarktonderzoek uitgevoerd om de positie van de opleidingen en afgestudeerden in beeld te brengen. De uitkomsten van dit onderzoek wezen uit dat de opleidingen Pedagogiek en de competenties van de studenten relatief onbekend zijn bij werkgevers die niet in directe relatie staan met de opleidingen. De afdeling Communicatie van HvA doet inmiddels vervolgonderzoek onder instellingen die wel betrokken zijn bij de opleidingen. Zo nodig worden er verbeterpunten geformuleerd.

Het domein Onderwijs & Opvoeding heeft de ambitie zich te positioneren als een kennisintensieve, persoonsgerichte en omgevingsgerichte instelling. Om dit te bereiken, streven de opleidingen ernaar om de kennis en de expertise die onderscheidend binnen het domein aanwezig is, te organiseren in het in januari 2008 gestarte Kenniscentrum. Het Kenniscentrum moet een belangrijke impuls geven aan het creëren van een onderzoeksgerichte cultuur binnen alle opleidingen en zorg dragen voor verbinding met HvA/UvA-partners en het Centrum voor nascholing Amsterdam (CNA).

HvA Onderwijs & Opvoeding heeft vijf lectoraten, te weten: School en Omgeving; Leren en Innoveren; Wetenschap en Techniek; en Maatwerk Primair en Vmbo.

Studenten en docenten, waaronder promovendi, kunnen bijdragen aan de onderzoekslijnen die binnen het Kenniscentrum via lectoraten en hoofddocenten verder ontwikkeld worden. Voor de opleidingen Pedagogiek betekent dit dat zij samenwerken met het lectoraat School en Omgeving. De lector verzorgt colleges en begeleidt leeronderzoek in leerpraktijken en in de minor netwerken. Drie docenten Pedagogiek voeren een promotietraject uit bij het lectoraat op het gebied van: Kinderopvang; Opvoedingsondersteuning; en Studiesucces van allochtone studenten. Eén docent Pedagogiek verricht werkzaamheden voor het lectoraat Leren en Innoveren.

In samenwerking met het domein Maatschappij en Recht wordt gewerkt in het Expertisecentrum Kinderopvang. Momenteel is binnen HvA Onderwijs en Opvoeding initiatief genomen voor een zesde, voor Pedagogiek zeer relevant, lectoraat met als focus Onderwijs- en Zorgarrangementen. De belangrijkste opdracht voor dit lectoraat zal gericht zijn op het leggen van de verbinding tussen kennis van psychopathologie en orthodidactiek in een multidisciplinaire, vraaggerichte praktijk. Op dit moment wordt door de opleidingen Pedagogiek gewerkt aan de programmalijn en de financiering van dit lectoraat. Men streeft ernaar om rond de zomer van 2010 te starten met dit lectoraat.

Uit de in 2008 gehouden onderzoeken onder studenten (STM 2008), medewerkers (MTM 2008) en alumni (ATM 2008) blijkt dat men tevreden is over het toegepaste onderzoek, de aansluiting op de beroepspraktijk en de gebruikte literatuur. Voltijdstudenten blijken minder tevreden (STM 2.8) over de voorbereiding op het werkplekleren. Uit vervolgonderzoek is gebleken dat dit vooral betrekking heeft op de communicatie door het stagebureau. Om dit te verhelpen is er een coördinator werkplekleren ingesteld die wekelijks overlegt met het stagebureau. Tevens is de werkpleklerenmarkt vervroegd, zodat studenten zich tijdig voor kunnen bereiden op de stage.

Uit het STM blijkt vervolgens dat studenten van mening zijn dat er te weinig aandacht besteed wordt aan de training beroepsvaardigheden. Opvallend is dat alumni over dit item wel tevreden zijn. De opleidingen zelf zijn van mening dat de kwaliteit van de training gebaat is bij een duidelijkere leerlijn dan nu zichtbaar is in het curriculum. De curriculumcommissie heeft de opdracht gekregen om deze leerlijn te herformuleren. Uit de documentatie blijkt dat de op de beroepsvaardigheden gerichte modules 'Verwijzing' en 'Pedagogisch Adviseren' inmiddels eerder in het programma, in de propedeuse (P1), zijn opgenomen.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingen op basis van de gehouden evaluaties gerichte verbeteracties in het Resultaat- en Actieplan 2009/2010 hebben opgenomen. Zo zijn er onder andere acties geformuleerd op het gebied van het verstevigen van de onderzoekslijn en de samenwerking met het Kenniscentrum en het lectoraat 'School en Omgeving' en het verstevigen van de leerlijnen beroepsvaardigheden en Pedagogiek.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de interactie met de beroepspraktijk vindt plaats zowel op het niveau van programmaontwerp als op het niveau van de programma-uitvoering;
- de ontwikkeling van kennis en beroepsvaardigheden van de studenten vindt plaats via recente vakliteratuur, via door de beroepspraktijk ingebrachte projecten & cases en via aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal. Er dient meer gebruik te worden gemaakt van internationale literatuur;
- de verbinding tussen werkplek en studieprogramma is nadrukkelijk aanwijsbaar in het gehele opleidingsprogramma.

Facet 2.2. Relatie tussen Doelstellingen en Inhoud Programma

Criteria

Het facet 'Relatie tussen Doelstellingen en Inhoud Programma' is beoordeeld aan de hand van de volgende NVAO-criteria:

- **Is het programma een adequate concretisering van de eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen?**
- **Zijn de eindkwalificaties adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma?**
- **Biedt de inhoud van het programma studenten de mogelijkheid de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken?**

Bevindingen

Het domein Onderwijs & Opvoeding geeft binnen de major het competentiegericht leren vorm aan de hand van vier curriculumpijlers: vak; werkplekieren; metawerk; en profilering. *Vak* behelst de systematische ontwikkeling van kennis en vaardigheden in het vakgebied. Zo krijgt de student in de eerste twee jaar een stevig fundament van kennis en wordt hij in de hele studie systematisch in contact gebracht met het (uitvoeren) van praktijkgericht onderzoek (96 EC). Tijdens *Werkplekieren* staat zowel de toepassing van theoretische kennis en methodiek als een brede ontwikkeling op alle competentiegebieden centraal. Naarmate de opleiding vordert verschuift het accent van leren op school naar leren in de praktijk en nemen de stage-uren en praktijkopdrachten toe (72 EC). In het *Metawerk* werken studenten aan hun vermogen tot reflecteren op hun eigen ontwikkeling. Hiertoe wordt de studie- en loopbaanbegeleiding gerekend (24 EC). Tot slot wordt in de pijler *Profilering* aan de studenten de kans geboden om zich te ontwikkelen tot een professional die meer meebrengt dan alleen de basiscompetenties (48 EC, waarvan 30 EC voor de minor). De leerdoelen en de praktijkopdrachten nemen, zoals het auditteam heeft geconstateerd, toe in niveau om tenslotte in de afstudeerfase het HBO-niveau te bereiken.

Het auditteam heeft geconstateerd dat docenten en coördinatoren expliciet en constructief overleg voeren over de inhoudelijke ontwikkeling van het programma wat mede tot gevolg heeft dat de LV duidelijk zichtbaar is geworden als eigenstandige opleiding.

De opbouw van het programma van de voltijd en deeltijdopleidingen ABV en LV ziet er als volgt uit:

Jaar	Onderdeel	Kenmerken
1	Propedeuse: Kennisbasis	<ul style="list-style-type: none">▪ kennisbasis centraal▪ oriëntatie op studie en beroep▪ selectie en verwijzing▪ keuze voor ABV of LV
2 en 3	Hoofd fase: Beroepsvoorbereiding	<ul style="list-style-type: none">▪ methodisch werken en werkplekieren centraal▪ kennisbasis en beroepsvaardigheden▪ keuze voor profilering (ABV)
4	Afstudeerfase: Profilering	<ul style="list-style-type: none">▪ minor▪ afstudeerproduct

De deeltijdopleiding onderscheidt zich door een beperkter aantal contacturen omdat er van de studenten meer zelfstudie wordt verwacht en er minder samenwerking is in bijvoorbeeld projecten. De verkorte opleiding bevat een gecomprimeerd programma waarin een combinatie gemaakt wordt tussen vak en werkplekieren. In de kopopleiding worden geen vakonderdelen meer aangeboden maar ligt de nadruk via een omvangrijke stage (de helft van de studietijd) expliciet op de beroepsvoorbereiding. De opleidingen geven in een tabel aan de hand van de vier curriculumpijlers (vak; werkplekieren; metawerk; en profilering) de beschikbare onderwijsonderdelen binnen de verschillende varianten weer.

De eindkwalificaties van de opleidingen Pedagogiek zijn geformuleerd in termen van competenties die aantoonbaar (zie facet 1.1) in samenspraak met het beroepenveld zijn opgesteld en door dat beroepenveld zijn gevalideerd.

De opleidingen hebben de competenties die zij hanteren in de opleiding ook in relatie gebracht met de HBO-kernkwalificaties, welke zij op hun beurt weer gekoppeld hebben aan de Dublin Descriptoren.

Algemene Beroepen Variant (ABV)

In de relatietabel 'Competenties ABV op niveau' wordt de samenhang tussen de 14 ABV-competenties en de HBO-kernkwalificaties in relatie gebracht met de drie algemene niveaus van de opleiding (kennisbasis; beroepsvoorbereiding; en verdieping) en de bijbehorende studieonderdelen. Hierbij zijn de algemene niveaus verder onderscheiden in de volgende niveaus:

Propedeuse (kennisbasis)

- P1. De student kan sociaalwetenschappelijke basiskennis verwerven en toepassen in analyses.
- P2. De student kan zich oriënteren op het beroep van HBO pedagoog en daarin een eerste keuze maken
- P3. De student kan het eigen leerproces aansturen

Afstudeerbekwaam (beroepsvoorbereiding)

- A1. De student kan de sociaalwetenschappelijke basiskennis zelfstandig uitbreiden, verdiepen en toepassen.
- A2. De student kan complexe werksituaties op methodische wijze hanteren.
- A3. De student heeft een keuze gemaakt voor zijn verdere profilering en professionalisering.
- A4. De student kan een beroepshouding ontwikkelen via reflectie op het eigen handelen.

Startbekwaam (profilering, verdieping)

- S1. De student heeft zich vakinhoudelijk gespecialiseerd en geprofileerd.
- S2. De student kan zelfstandig een vraag uit de pedagogische praktijk beantwoorden door onderzoek.
- S3. De student heeft een professionele houding en kan zich daarmee zelfstandig ontwikkelen.

Lerarenvariant (LV)

In de relatietabel 'docentcompetenties LV pedagogiek gekoppeld aan ABV pedagogiekcompetenties' wordt de koppeling met de studieonderdelen weergegeven door de samenhang tussen de LV-competenties, ABV-competenties en HBO-kernkwalificaties in relatie te brengen met de drie algemene niveaus van de opleiding en de bijbehorende studieonderdelen.

In de studiegids worden per studieonderdeel zowel voor ABV als voor LV de competenties verder uitgewerkt. De beschrijving van de studieonderdelen in de studiegids bevatten onder andere een beschrijving van de competenties en leerdoelen, de inhoud, de aanbevolen voorkennis, de onderwijsvorm, het studie-materiaal/literatuur, de toetsvorm(en) en de beoordelingscriteria. Tijdens de audit heeft het auditteam dezelfde inhoud aangetroffen in de separate studiehandleidingen.

Aan het einde van het eerste jaar maken de studenten de definitieve keuze voor de ABV of de LV. In het geval ze kiezen voor de ABV maken ze aan het einde van het tweede jaar een keuze voor een profiel: Kinderopvang; Opvoedingsondersteuning; of Onderwijs en Jeugdzorg. De opleidingen bieden ter verdieping minoren aan die gericht zijn op deze onderwerpen. Verder zijn er de minoren Pedagogische netwerken; Coachen en begeleiden in het pedagogisch werkveld; en de doorstroomminor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek. Ook is het mogelijk om na het behalen van de laatste minor een verkort instroomtraject te volgen voor de Masteropleidingen Opvoedingsondersteuning of Onderwijskunde aan de UvA. Voor op het onderwijsgerichte minoren kunnen studenten LV terecht bij de afdeling vo/bve. Alle studenten ABV en LV hebben verder de mogelijkheid te kiezen uit de 21 minoren die aangeboden worden door het domein Onderwijs en Opvoeding en tevens uit de ruim 175 minoren die de hogeschool te bieden heeft. De examencommissie dient toestemming te geven voor het volgen van een minor. Het auditteam heeft tijdens de audit geconstateerd dat de inhoud van de handleidingen van de minoren eenduidig van opzet en van voldoende kwaliteit zijn.

Naast de mogelijkheid om de eindkwalificaties te bereiken, biedt Pedagogiek studenten meerdere keuze- en verdiepingsmogelijkheden in de vorm van bijvoorbeeld keuzevakken (keuzeloketten), leerpraktijken, keuze voor werkplekleren, minoren en invulling van het afstudeerproduct. De accenten die hierbij gelegd worden zijn gericht op: internationalisering, wetenschappelijke oriëntatie, grootstedelijke problematiek, preventie en werken in- en rond het onderwijs. Hieronder volgt een overzicht van de accenten die reeds in het curriculum zijn opgenomen:

Accent	Onderdelen in curriculum/ voorbeelden
Internationalisering	Leerpraktijk intercultureel, internationaal vergelijkende component in minor, werkplekleren in het buitenland, buitenlandse literatuur in afstudeerproduct.
Wetenschappelijke oriëntatie	Samenwerking met Kenniscentrum in lectoraten School en Omgeving, Leren en Innoveren en het Expertisecentrum Kinderopvang, onderzoekslijn in curriculum.
Grootstedelijke problematiek	Context werkplekleren, leerpraktijken, Academie van de Stad (ism het lectoraat).
Preventie	Focus vakinhoud, module Verwijzing
Weken in en rond het onderwijs	Module Educatief Ontwerpen (ism afdeling vo/bve)

Docenten en studenten doen toegepast onderzoek binnen het Kenniscentrum en de betrokken lectoraten. Als voorbeeld wordt genoemd het project 'Academie van de Stad' (2007/2008). Door winter- en zomerlezingen waarin docenten kennis delen over het door hen uitgevoerde onderzoek komen de uitkomsten weer terug in het onderwijs. Het auditteam is wel van mening dat de werking van de lectoraten nog in het beginstadium verkeert en in het kader van de participatie van docenten en studenten in het onderzoek van het lectoraat nog verder uitgewerkt dient te worden. Studenten geven tijdens de audit bijvoorbeeld aan niet helemaal op de hoogte te zijn van hoe lectoren worden betrokken bij het ontwikkelen van de onderzoeksvaardigheden van studenten. Tijdens de gesprekken met de studenten hebben de auditoren tevens geconstateerd dat er nog niet nadrukkelijk wordt gewerkt met internationale vergelijkingen op het vakgebied. Studenten bevestigen wel dat er stages in het buitenland gelopen worden.

Naar aanleiding van de aanbevelingen van de visitatiecommissie (2003) is er een onderzoekslijn ontwikkeld. Deze wordt als volgt in het curriculum geconcretiseerd:

- eerste jaar: studenten werken aan een theoretische kennisbasis gericht op onderzoeksmethodologie en voeren een klein praktijkonderzoek uit gericht op observatie binnen de leerpraktijk
- tweede jaar: studenten volgen een workshop SPSS en een workshop vragenlijsten. Ook hier voeren ze een klein praktijkonderzoek uit in de leerpraktijk, nu gericht op het werken met vragenlijsten
- derde jaar: studenten oefenen met gesprekstechnieken (interviews) en er wordt een onderzoek verricht in het werkplekleren
- vierde jaar: studenten voeren onderzoek uit in de minor en kiezen voor hun afstuderen zelf een onderzoeksmethode
- doorstroomminor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek: studenten verdiepen zich in onderzoeksvaardigheden om de overstap naar de universiteit voor te bereiden

Evaluatie van de onderzoekslijn vindt plaats in 2009/2010.

Uit STM, MTM en ATM (2008) blijkt dat men tevreden is over de inhoud van het programma (74% van de voltijders/ 81% van de deeltijders) en over het studieonderdeel buitenland. Studenten voltijd en deeltijd zijn minder positief over het gebruik van internationale vakliteratuur (STM 2.6/ 2.7). Aangezien niet duidelijk is wat hiervan de oorzaak is, maken de opleidingen op dit moment een inventarisatie van het gebruik van internationale vakliteratuur in de modules. Ook de aandacht voor internationale ontwikkelingen in het beroepenveld scoort onder alle respondenten lager (2.2 – 2.9).

Uit STM, MTM en ATM (2008) blijkt verder dat men over het algemeen tevreden is over de wetenschappelijke oriëntatie tijdens de opleidingen. De opleidingen zijn zelf van mening dat de onderzoekslijn verder versterkt dient te worden. Het auditteam heeft gezien dat de LV weliswaar kwetsbaar is vanwege de kleine omvang, maar dat de studenten tevreden zijn met wat de opleiding te bieden heeft.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingen op basis van de gehouden evaluaties gerichte verbeteracties in het Resultaat- en Actieplan 2009/2010 hebben opgenomen. Zo zijn er onder andere acties geformuleerd op het gebied van het herzien van het beleid- en actieplan internationalisering in 2009/2010 en het implementeren hiervan, het stimuleren van studenten om stage te lopen in het buitenland en het gebruik van internationale literatuur in het curriculum. Inmiddels zijn er al verschillende stappen genomen. Zo wordt er werkplekleren uitgevoerd in onder andere Suriname, Zuid-Afrika en Peru en volgen studenten onderwijs in Zweden. Ook wordt er bijvoorbeeld in de POP-gesprekken aandacht aan dit onderwerp besteed en is er een studiereis naar Denemarken gemaakt in het kader van de minor Kinderopvang. Daarnaast wordt het curriculum fasegewijs aangepast op de nieuwe competenties en uitstroomprofielen (2009/2010) en wordt de relatie tussen de competenties, de HBO-kernkwalificaties en de niveau van de modules in het komende studiejaar geëvalueerd.

Oordeel: goed

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als goed en wel op grond van de volgende observaties:

- het auditteam heeft geconstateerd dat docenten en coördinatoren expliciet en constructief overleg voeren over de inhoudelijke ontwikkeling van het programma, wat mede tot gevolg heeft dat de LV duidelijk zichtbaar is geworden als eigenstandige opleiding;
- de opleidingen hebben op de verschillende niveaus door het studieprogramma heen onder andere de leerdoelen, leerinhouden en onderwijsvormen vastgesteld die aantoonbaar afgeleid zijn van de set competenties;
- de participatie van de lectoraten, evenals de internationale component zijn in het programma zichtbaar en kunnen in de toekomst nog verder uitgewerkt worden;
- de leerdoelen en de praktijkopdrachten nemen in niveau toe om tenslotte in de afstudeerfase het HBO-niveau te bereiken.

Facet 2.3. Samenhang Programma

Criterion

Het facet 'Samenhang Programma' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Is het studieprogramma inhoudelijk samenhangend?**

Bevindingen

De verticale samenhang wordt vormgegeven doordat de ontwikkeling van de competenties bij de studenten gefaseerd plaatsvindt. De ontwikkeling start op het eerste niveau in de propedeuse waar de student werkt aan zijn kennisbasis, op het tweede niveau werkt hij in de hoofdfase aan zijn beroepsvoorbereiding en op het derde niveau werkt hij tijdens de afstudeerfase aan de verdieping van zijn bekwaamheid. Dit betekent dat er met het doorlopen van deze fases sprake is van een toenemende zelfstandigheid in handelen en complexiteit. Iedere fase wordt afgesloten met een portfoliogesprek of bekwaamheidsproef waarin beoordeeld wordt of de student klaar is voor de overgang naar de volgende fase. De inhoud van de proeve van bekwaamheid wordt in facet 2.8 nader uitgewerkt.

De horizontale samenhang komt tot stand doordat de generieke competenties en HBO-kernkwalificaties binnen het gehele curriculum zorgen voor verbinding tussen de drie verschillende competentiegebieden, te weten: Ontwikkeling van het kind stimuleren (propedeuse); Medeopvoeders ondersteunen bij de opvoeding (hoofdfase 1); en Voorwaarden scheppen voor opvoeding (hoofdfase2). In het vierde jaar (afstudeerfase) vindt de integratie van kennis en vaardigheden in persoonlijk vakmanschap plaats. Ter illustratie wordt het werken aan competentie 1 t/m 3 (competentiegebied 1) uiteengezet;

De student werkt vanuit vak (bijvoorbeeld psychologie en sociologie in de propedeuse en groepsdynamica in de hoofdfase), werkpleklers (alle fases van de studie) en profilering (afstudeerfase en minor).

Studenten doen hun kennisbasis op in vak, passen dit toe in werkpleklers, verdiepen hun kennis en ervaring in profilering en reflecteren vanuit metawerk. De student doet dit met behulp van een Persoonlijk Ontwikkelings Plan (POP) en houdt zijn ontwikkeling bij in een portfolio. Tijdens de bekwaamheidsproeven en het professioneel portfoliogesprek toont de student de verschillende competenties in samenhang aan. De fasecoördinatoren zijn verantwoordelijk voor de borging van de horizontale samenhang.

De afstemming tussen het binnen- en buitenschools programma wordt bewaakt door metawerk, werkpleklersbegeleiding en supervisie. Zo neemt de student vanuit het werkpleklers vragen mee die in de opleiding worden behandeld en vice versa. Onlangs zijn, op basis van advies van de VAR, de handleidingen van werkpleklers bijgesteld ten aanzien van stagedoel en opdracht. Dit, om een betere afstemming te verkrijgen tussen stage-instelling en opleiding.

Uit STM, MTM en ATM 2008 blijkt dat men tevreden is over de samenhang in het programma. Dit wordt tijdens de audit bevestigd door de studenten. In 2008/2009 is extra gestuurd op horizontale (fasecoördinatoren) en verticale samenhang. Toch is de opleiding van mening dat de samenhang extra aandacht behoeft. Dit is uitgewerkt in een studiedag over verticale samenhang in maart van dit jaar.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingen op basis van de gehouden evaluaties gerichte verbeteracties in het Resultaat- en Actieplan 2009/2010 hebben opgenomen. Zo zijn er, zoals hiervoor aangegeven, acties geformuleerd op het gebied van het verstevigen van de samenhang tussen metawerk en werkpleklers.

Oordeel: goed

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als goed en wel op grond van de volgende observaties:

- de opleidingen hebben de relatie tussen de verschillende studieonderdelen expliciet en duidelijk vermeld;
- er is sprake van sterk rond beroepstaken opgebouwde opleidingen hetgeen de horizontale samenhang tussen theorie, opdrachten/projecten en de buitenschoolse component van de programma's goed borgt;
- er is sprake van duidelijke verticale samenhang binnen de studieprogramma's door de toenemende complexiteit van de te onderscheiden studieonderdelen.

Facet 2.4. Studielast

Criterium

Het facet 'Studielast' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Is het programma studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zoveel mogelijk worden weggenomen?**

Bevindingen

Het vergroten van het studiesucces van studenten is een van de speerpunten in het beleid van de hogeschool en van het domein Onderwijs en Opvoeding. Dit betekent dat men van mening is dat er in ieder geval een studeerbaar curriculum dient te worden aangeboden. Binnen de opleidingen Pedagogiek wordt momenteel getracht de studievoortgang te bevorderen door de volgende maatregelen:

- Een transparant curriculum en communicatie via heldere lijnen;
- Een gelijkmatige verdeling van studiepunten, toetsen en werkstukken over de semesters;
- Studievoortgang is vast onderdeel van de gesprekscyclus. De mentor is aanspreekpunt voor de student bij problemen. Doordat hij het overzicht over de resultaten heeft kan hij de student zo nodig aanspreken. Bij grote achterstanden is er de mogelijkheid voor een alternatief programma;
- Afstemming van werkvormen op lesdoelen en doelgroep, waardoor er een passende balans is tussen begeleidingstijd en zelfstudietijd;
- Studielast wordt op basis van evaluatie zo nodig aangepast;
- Regels voor toetsing en herkansing zijn opgenomen in de OER van de opleidingen. College- en toetsroosters worden aan het begin van elk semester gepubliceerd;
- Na een toets of herkansing moeten de resultaten uiterlijk na twee weken bekend zijn bij de studievoortgangsadministratie. Uiterlijk vier weken na toetsing worden de cijfers gepubliceerd. Studenten kunnen hun studieresultaten op het intranet bekijken en ontvangen periodiek een overzicht van de resultaten;
- Vanaf 2008/2009 zijn er qua vooropleiding gemengde klassen gevormd. Hierdoor blijken mbo-studenten zich niet in een hokje geplaatst te voelen en kunnen ze meer van medestudenten leren.

Het aantal contacturen hangt af van de aard van het opleidingstraject en de werkvormen. Dit betekent dat in de deeltijd- en verkorte opleidingen meer zelfwerkzaamheid wordt verwacht dan in de voltijd. Volgens de gegevens van de opleidingen voldoet men voor de propedeuse aan de HvA-norm van 16 contacturen per week. Na jaar 2 neemt het aantal uur vanwege de toenemende zelfstandigheid af.

Uit STM (2008) blijkt dat de studeerbaarheid van de opleidingen door studenten wisselend beoordeeld wordt. Tijdens de audit geven studenten ABV aan dat de studielast verschillend is per semester. Er wordt aangegeven dat dit reeds opgepakt is door het team. Opvallend zijn de lage scores bij deeltijd met betrekking tot de verdeling van de studielast over het eerste half jaar van de studie (2008 2.7/ 2009 2.8); het aantal uren aan studie besteed (2008 en 2009 2.9); en de tijdige beschikbaarheid van les- en toetsroosters (2008 2.5/ 2009 2.8). Bij de voltijd valt de lage score voor tijdige beschikbaarheid van les- en toetsroosters op (2008 2.6/ 2009 2.9).

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingen op basis van de gehouden evaluaties gerichte verbeteracties in het Resultaat- en Actieplan 2009/2010 hebben opgenomen. Er zijn onder andere acties geformuleerd op het gebied van het houden van evaluatiegesprekken betreffende de mix studenten met mbo-havo vooropleiding en er wordt een onderzoek naar de studeerbaarheid van de deeltijdopleiding uitgevoerd.

De beschikbaarheid van les- en toetsroosters is verbeterd door het uitbreiden en toegankelijker maken van het intranet.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de opleidingen besteden zowel op studentniveau als op programmaniveau voldoende aandacht aan de relatie tussen de formele en feitelijke studielast. De opleidingen hebben hierdoor een instrument in handen om vroegtijdig studievoortgang belemmerende factoren weg te nemen;
- studenten beoordelen de studeerbaarheid wisselend. Het auditteam heeft gezien dat door de opleiding passende maatregelen zijn genomen.

Facet 2.5. Instroom

Criterium

Het facet 'Instroom' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Sluit het programma qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten: vwo, havo, middenkaderopleiding of specialistenopleiding (WEB) of daarmee vergelijkbare kwalificaties, blijkend uit toelatingsonderzoek?**

Bevindingen

De toelatingseisen voor de opleidingen Pedagogiek zijn vastgelegd in de onderwijs- en examenregeling (OER). Studenten met een Nederlandse vooropleiding die geen diploma hebben en ouder zijn dan 21 jaar, kunnen gebruik maken van de 21+ toets om toelating te krijgen. Buitenlandse studenten kunnen alleen instromen als hun diploma toegang zou geven tot het hoger onderwijs in het land van herkomst. Tevens worden zij apart getoetst op de beheersing van het Nederlands (NT2-toets). Daarnaast wordt bekeken of het vakkenpakket voldoet aan de eisen. In geval van twijfel wordt het diploma gewaardeerd door het NUFFIC. Uit de gegevens van de opleidingen blijkt dat het merendeel (53,4%) van de voltijdstudenten een havo vooropleiding heeft. Voor de deeltijd betreft dit een HBO/WO vooropleiding (36%).

De opleidingen Pedagogiek kunnen gevolgd worden in voltijd (vier jaar), deeltijd (vier jaar), deeltijd verkort (2 jaar) en als kopopleiding (één jaar). De voltijd- en deeltijd zijn toegankelijk voor studenten met een havo-, vwo- of mbo-niveau 4 vooropleiding. Voor de deeltijd verkort is een verwant diploma HBO of wo-bachelor of een masterdiploma vereist. Voor toelating tot de LV-kopopleiding is een bachelor Pedagogiek of Sociaal Pedagogische Hulpverlening noodzakelijk. Voor toelating tot de ABV-kopopleiding voldoet een educatieve bachelor of een diploma Sociaal Pedagogische Hulpverlening. De structuur van het examenprogramma van de verschillende opleidingen is hetzelfde, met uiteraard een inhoudelijk andere invulling voor ABV en LV.

In het document 'Voorstel ter regeling van reguliere en niet-reguliere instroom in de opleidingen pedagogiek' (2009) heeft de examencommissie de uitgangspunten voor het plaatsen van studenten naar studiejaar bij de opleidingen Pedagogiek op basis van vooropleiding, andere studieresultaten of bewezen competenties uiteengezet.

Onder leiding van het EVC-centrum van de hogeschool is een assessment ontwikkeld voor studenten die op basis van eerder verworven competenties willen instromen in de opleidingen Pedagogiek. Er ligt op dit moment een voorlopig ontwerp dat de volgende stappen behelst:

- Het informeren van potentiële kandidaten over de te hanteren procedure. Hiermee wordt gerealiseerd dat kandidaten vooraf goed weten waar ze aan beginnen. Wat ze kunnen verwachten, wat ze moeten aanleveren en wat de kosten en baten zijn;
- Het verzamelen, structureren en presenteren van bewijs, bijvoorbeeld via een portfolio. De bewijzen moeten inzicht bieden in de mate waarin de kandidaat (onderdelen van) competenties die in de opleiding centraal staan al beheerst;
- Het beoordelen van de bewijzen via een assessmentprocedure. Veelal zullen twee of meer assessoren via een scala aan activiteiten (portfoliobeoordeling, criteriumgericht interview, observaties praktijkproeven) aan de hand van vooraf gedefinieerde standaarden een oordeel vellen over de mate waarin de kandidaat over de voor de opleiding relevante competenties beschikt;
- Erkennen van de competenties. Dit betreft een formele erkenning, zoals een bewijs voor toelating, vrijstellingen, maatwerktraject;
- Advisering van de kandidaat inzake leer- en loopbaanactiviteiten.

Docenten zijn met het oog op het uitvoeren van het assessment getraind.

Alle eerstejaars doen een selfassessment (Spiegel). De studenten kunnen op basis van de uitslag beoordelen in hoeverre de aanwezige kwaliteiten aansluiten bij de kwaliteiten om de opleiding met succes te kunnen afronden. Zo krijgen zij de mogelijkheid eventuele deficiënties op te sporen en weg te werken.

Via het Taal en Schakel Centrum Onderwijs (TSCO) krijgen studenten de gelegenheid om onder begeleiding van deskundigen te werken aan het verbeteren van de taalvaardigheid Nederlands. Zowel in de propedeuse als in de hoofdfase zijn speciale instroomcoördinatoren werkzaam. Uit de gegevens blijkt dat de opleidingen Pedagogiek met UvA (Pedagogiek en Onderwijskunde) samenwerken aan de ontwikkeling van de doorstroomminor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek. De bedoeling hiervan is dat hiermee de doorstroom naar het universiteit wordt bevorderd.

Het auditteam heeft gezien dat het domein een toegankelijke en informatieve website heeft. Docenten verzorgen in samenwerking met de afdeling Marketing & Communicatie open dagen. Tevens wordt er deelgenomen aan landelijke voorlichtingsbeurzen en manifestaties. Met decanen van middelbare scholen worden contacten onderhouden om voorlichting te geven. Hierbij worden studenten van de opleidingen betrokken.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- wat het instroom niveau betreft houden de opleidingsprogramma's rekening met de verschillen in de kwalificaties van de instromende studenten;
- analyse van het propedeuseprogramma laat zien dat de opleiding in de startfase inhoudelijk aansluit op het kennisniveau van de instromende studenten waarbij op onderdelen specifieke leerroutes mogelijk zijn.

Facet 2.6. Duur

Criterium

Het facet 'Duur' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:³

- **Voldoet de opleiding aan de formele eis (240 ECTS) m.b.t. de omvang van het curriculum van een HBO bachelor opleiding?**

Bevindingen

De opleidingen Pedagogiek hebben een studielast van 240 studiepunten. Voor studenten verkort geldt een vrijstelling voor de eerste 120 punten. Voor studenten van de kopopleiding betreffen dit de eerste 180 studiepunten.

Oordeel: voldoende

Het auditteam heeft geconstateerd, dat alle varianten een omvang hebben van 240 ECTS, reden dit facet voor alle varianten als voldoende te kwalificeren.

³ In feite gaat het hier niet om een criterium, maar om een formele vereiste. Zie de voetnoot bij beslisregel E.

Facet 2.7. Afstemming tussen Vormgeving en Inhoud

Criteria

Het facet 'Afstemming tussen Vormgeving en Inhoud' is beoordeeld aan de hand van de volgende NVAO-criteria:

- **Is het didactisch concept in lijn met de doelstellingen?**
- **Sluiten de werkvormen aan bij het didactisch concept?**

Bevindingen

Het auditteam heeft, zoals uiteengezet in facet 1.1, geconstateerd dat de opleidingsdoelen zijn gedefinieerd in termen van de ecologische systeemtheorie. Uitgaande van de pedagogiek als eclecticische wetenschap ligt in de propedeuse van de opleidingen Pedagogiek naast de kennisverwerving van de theoretische en praktische pedagogiek de nadruk op het verwerven van een basis 'body of knowledge' afkomstig uit diverse sociaalwetenschappelijke disciplines, zoals: de sociologie, de filosofie en de onderzoeksmethodiek psychologie. Het theoretische kader voor de hoofdfase wordt gevormd door het systeemtheoretische ecologisch model van Bronfenbrenner. Het onderwijs is hiermee gericht op de verschillende systemen waarin het kind opgroeit en die met elkaar in wisselwerking staan. In de eindfase wordt naast de profilering van de student nogmaals de nadruk gelegd op de algemeen theoretische pedagogiek. Dit wordt vormgegeven door de module 'theoretische en historische pedagogiek'. Zo leren studenten hun eigen professionele visie en handelen ook theoretisch historisch te duiden. Het auditteam is wel van mening dat de verbinding tussen de visie van de opleidingen (Bronfenbrenner) en het programma explicieter kan worden uitgewerkt. Zo zijn de doorgenomen scripties doorgaans geschreven vanuit een empirisch analytisch perspectief dat niet altijd strookt met de ecologische systeemtheorie.

Het didactisch concept van het domein Onderwijs en Opvoeding wordt verder vormgegeven door het competentiegerichte leren. De opleidingen Pedagogiek werken het competentiegerichte leren uit aan de hand van vier pijlers, te weten: vak; werkplekleren; metawerk; en profilering. De samenhang en wisselwerking tussen deze vier pijlers is richtinggevend voor de uitwerking van het didactische concept. Dit houdt tevens in dat de verantwoordelijkheid van de student voor het eigen leerproces toe neemt naarmate de studie vordert.

De opleidingen gaan uit van de gedachte dat vakkennis voorwaardelijk is voor het ontwikkelen van competenties. Naarmate de studie vordert wordt steeds meer de gelegenheid geboden het geleerde toe te passen in de praktijk. Hiertoe hanteren de opleidingen afwisselende werkvormen. Voorbeelden hiervan zijn:

- Leerpraktijk waarin studenten samenwerken aan een beroepsproduct;
- Hoorcolleges;
- Werkcolleges waarin kennis wordt overgedragen en toegepast;
- Trainingen gericht op het oefenen van vaardigheden, zoals presentatievaardigheden en gesprekstechnieken;
- Intervisie waarin deskundigheidsbevordering centraal staat en studenten een beroep doen op medestudenten om mee te denken over persoons- en functiegebonden vraagstukken en knelpunten in de eigen leer- en werksituatie;
- Supervisie waarin deskundigheidbevordering wordt verkregen onder leiding van een supervisor uit het werkveld;
- Individuele begeleiding door de mentor op de competentieontwikkeling van de student;
- Zelfstudie waarbij de student zelfstandig leeractiviteiten uitvoert.

In de deeltijd werken studenten meer met zelfstudieopdrachten waarbij zij vanuit metawerk worden begeleid.

Uit STM (2008 en 2009) blijkt dat de meerderheid van de voltijd- en deeltijdstudenten de hoeveelheid van de verschillende werkvormen precies goed vindt. Tijdens de audit geven studenten aan dat hoorcolleges als weinig inspirerend worden ervaren. Het merendeel van de ouderejaars voltijd (55%) vindt dat er teveel aandacht is voor het werken in projecten en reflectie op het eigen leerproces. Ook is ongeveer de helft van de ouderejaars voltijd studenten van mening dat ze te weinig leren op de opleiding. In 2009 denkt nog 37% van deze groep hier zo over. Van de ouderejaars deeltijd heeft 43 procent in 2008 en nog 23 procent in 2009 dezelfde mening.

Over inhoud en niveau van de opleidingen zijn studenten meer tevreden. Het auditteam vindt dat het oordeel van de studenten ten aanzien van de balans tussen tijd voor reflectie en tijd voor het verwerven van de body of knowledge aandacht vraagt.

De opleidingen Pedagogiek zijn van mening dat wanneer de verschillende pijlers explicieter met elkaar in verband gebracht worden, het voor studenten duidelijker wordt met welk doel zij reflecteren. Door vanuit onderwijsinhoud meer uit te dagen tot het leggen van dwarsverbanden, wordt de samenhang voor studenten duidelijker. Door de curriculumcommissie en de fasecoördinatoren wordt gewerkt aan het expliciteren van deze verbanden. Het auditteam heeft gezien dat de opleiding concrete verbeteracties heeft geformuleerd in termen van het verstevigen van de samenhang tussen metawerk en werkplekieren.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- het didactisch concept is in alle studieonderdelen ontleend aan de doelstellingen van de opleidingen Pedagogiek, zoals blijkt uit de beschrijving van de curricula. Centraal staat het verwerven van algemene en beroepsspecifieke competenties;
- uit de documentatie en de gesprekken blijkt dat de werkvormen die gehanteerd worden aansluiten bij het didactisch concept;
- het auditteam is wel van mening dat de verbinding tussen de visie van de opleidingen en het programma nog explicieter kan worden uitgewerkt.

Facet 2.8. Beoordeling en Toetsing

criterium

Het facet 'Beoordeling en Toetsing' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Wordt door de beoordelingen, toetsingen en examens adequaat getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd?**

Bevindingen

De opleidingen Pedagogiek hanteren de volgende definitie voor toetsen: "*een vorm van prestatie die de student levert, waarvan het resultaat op enigerlei wijze meetelt voor de vaststelling van de eindbeoordeling*". De te toetsen prestaties zijn de leerdoelen van de opleidingen. De visie op toetsen is dat toetsing een integraal onderdeel vormt van het leerproces. Deze visie is gebaseerd op bevindingen in de eigen praktijk en uit onderzoek in het hoger onderwijs omtrent de grote invloed van toetsing en beoordeling op het leerproces van de student. Deze visie op toetsen vloeit voort uit het onderwijsconcept van het domein Onderwijs en Opvoeding. De pedagogiekopleidingen hebben dit concept uitgewerkt in samenhang met de ontwikkeling van de kennisbasis en de opleidingscompetenties. Hierbij staat de ontwikkeling van de student tot startbekwame leraar Pedagogiek en HBO-Pedagoog op bachelorniveau centraal. Uitgangspunten voor het competentiegerichte toetsing binnen het domein zijn: persoongericht, kennisintensief en omgevingsgericht. Het didactisch concept is gebaseerd op de vier pijlers waarin specifieke inhoud en soorten leerdoelen centraal staan en getoetst worden;

Toetsing pijler Vak

Hier wordt de 'body of knowledge and skills' van het vak getoetst. Hierin worden per pedagogisch perspectief (het kind; het opvoedsysteem en de opvoeder; het pedagogisch handelen en de professionele opvoeding; de instellingen en de professionele beroepsuitoefening; de samenleving) de vereiste (sociaal) wetenschappelijke inzichten uiteengezet. De kennisbasis van het vak wordt via diverse vormen van kennistoetsen getoetst. De kennistoetsen in hoofdfase en afstudeerfase zijn gericht op de inhoudelijke verbinding van de theorie met de praktijk van het beroep. Zo wordt kennis getoetst door bijvoorbeeld een diagnostische instaptoets, summatieve schriftelijke opdrachten, schriftelijke of mondelinge feedback. Vaardigheden worden hier getoetst voor bijvoorbeeld een diagnostisch peerassessment, een summatieve beroepsvaardigheidentoets, schriftelijke of mondelinge feedback.

Toetsing pijler Profilerings

Hier worden de kennisbasis en beroepsvaardigheden behorende bij de gekozen profilering ontwikkeld en getoetst. De kennisbasis wordt getoetst door verschillende vormen van kennistoetsen en vaardigheidentoetsen. De toetsen hebben als doel de inhoudelijke verbinding van de pedagogische en didactische theorie met de praktijk van het beroep te toetsen. Naast de hiervoor genoemde kennis- en vaardigheden toetsen zijn er bijvoorbeeld de diagnostische proefpresentatie en de summatieve gesloten of open boek tentamens. Vaardigheidstoetsen zijn gericht op toetsing van een aantal algemene beroepsvaardigheden zoals het klassenmanagement en de gesprekstechnieken. Zo is er het diagnostische peerassessment, de summatieve practicumopdracht en de schriftelijke of mondelinge feedback.

Toetsing pijler Werkplekieren

In deze pijler worden de competenties op de werkplek ontwikkeld en getoetst. Dit vindt plaats aan de hand van leer- en werkopdrachten en producten. De opdrachten zijn afkomstig vanuit de pijler werkplekieren zelf (leertaken), vanuit de stage-instelling of school (leerwerktaken), en uit de drie andere pijlers. Studenten verzamelen op deze wijze beroepsproducten waarmee zij het bereiken van persoonlijke leerdoelen aan kunnen tonen. Ieder jaar zijn er voor elke competentie eindtermen vastgesteld, een weging van de beoordelingen per competentie leidt tot het uiteindelijke eindcijfer. De praktijkbegeleider wordt betrokken bij de beoordeling, het eindoordeel wordt bepaald door de stagebegeleider van de opleidingen. Zo zijn er bijvoorbeeld diagnostische leer- en werkopdrachten, summatieve stageleverslagen en feedback die de student continu en op geplande momenten van praktijkopleider ontvangt.

Toetsing pijler Metawerk

In deze pijler komen alle lijnen samen en reflecteren studenten op hun competentieontwikkeling.

Zowel in de propedeuse als in de hoofdfase tonen studenten in het portfoliogesprek met de mentor en het competentie-assessment aan dat zij startbekwaam zijn.

Door middel van het afstudeerwerkstuk wordt getoetst of de student de opleidingscompetenties op HBO-niveau beheerst. Tijdens de oriëntatiefase volgen de studenten een afstudeerpracticum waarin zij begeleid worden bij het zoeken van een opdrachtgever, het formuleren van een onderzoeksvraag, het zoeken van literatuur en het maken van een plan van aanpak voor het afstudeerwerkstuk. Aan het eind van het practicum kunnen zij kiezen voor maximaal twee workshops waarin bepaalde onderwerpen verder worden uitgediept, zoals bijvoorbeeld het gebruik van SPSS. Het practicum wordt afgesloten met een plan van aanpak. Hier moet een voldoende voor behaald worden om te kunnen beginnen met het afstudeerwerkstuk.

De studenten worden gedurende het tweede semester in hun themagroep begeleid bij het opstellen van de onderzoeksopzet, het uitvoeren van het onderzoek en het schrijven van het afstudeerwerkstuk. Er zijn twee beoordelaars. Ter ondersteuning hiervan is er de handleiding 'het individuele afstudeerwerkstuk', waarin deze onderwerpen en de beoordeling hiervan zijn uitgewerkt.

Aan het einde van de studie neemt de student deel aan een ontwikkelingsgericht assessment, de proeve van bekwaamheid. Dit assessment wordt vormgegeven door een proeve van een afsluitend professioneel gesprek. Voorwaarde voor deelname is dat alle vakken met een voldoende zijn afgerond en dat het afstudeerproduct is ingeleverd. Doelen hierbij zijn:

- Aantonen van niveau van startbekwaamheid;
- Reflecteren op metaniveau op de persoonlijke en professionele ontwikkeling;
- Kritisch en creatief gebruik laten zien van kennisbronnen, methodieken en diverse vormen van communicatie in de complexe opvoeding – en onderwijsomgeving;
- Inzicht tonen in het beroep en het beroepenveld van pedagoog en leraar en reflecteren op maatschappelijke pedagogische thema's;
- Visie formuleren op het toekomstige beroep.

De student maakt een portfolio met bewijsstukken en presenteert zichzelf in een complexe casus. Dit wordt gedaan voor een panel bestaande uit de eigen mentor, een tweede mentor (de hoofdassessor), vier medestudenten en zo mogelijk de opdrachtgever. De student wordt onderworpen aan een criteriumgericht interview. Het panel geeft uiteindelijk een advies aan de student, terwijl de assessoren de beoordeling geven. Er wordt gebruik gemaakt van een beoordelingsformulier met de vereiste criteria. Wanneer de student de proeve van bekwaamheid niet goed afrondt heeft hij het onderdeel Studieloopbaan niet gehaald en kan hij niet afstuderen. De student wordt door middel van de handleiding 'afsluitend professioneel gesprek' voorbereid op dit ontwikkelingsgerichte assessment.

Ter bevordering van de intersubjectiviteit betreft Pedagogiek het werkveld bij de beoordeling van het werkplekleren en het afstudeerproduct van studenten en medestudenten bij de beoordeling van de proeve van bekwaamheid. De examencommissie bewaakt in het algemeen het niveau van de gehele opleiding. Feedback wordt teruggekoppeld naar de opleidingen en de afstudeerbegeleiders en waar nodig worden aanpassingen gedaan in het beoordelings-protocol. Het doel van de kwaliteitscontrole is te bevorderen en garanderen dat er binnen de opleidingen een uniforme interpretatie is van beoordelingscriteria, beroepscompetenties en HBO-kernkwalificaties.

Bij de opleidingen Pedagogiek is de opleidingsmanager eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van de toetsing en beoordeling. Zij stuurt opleiders, commissies en andere betrokkenen aan en is opdrachtgever bij vernieuwing of verbetering van de toetsing. De regie over het toetsbeleid is gedelegeerd aan de toetscommissie. Deze stemt hiervoor regelmatig af met de curriculumcommissie, de examencommissie en in voorkomende gevallen met de opleidingscommissie. Het toetsprogramma is de gedeelde verantwoordelijkheid van de opleiders. De examencommissie is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van de examens. De bepalingen ten aanzien van de samenstelling, taken en verantwoordelijkheden van de examencommissie zijn beschreven in artikel 7.2 van de Onderwijs- en Examen Regeling (OER).

In de notitie 'Toetsen en beoordelen opleidingen Pedagogiek' (2008) zijn de algemene kwaliteitscriteria voor toetsing en de kwaliteitscriteria per pijler opgenomen. Deze kwaliteitscriteria hebben betrekking op het toetsprogramma als geheel. Het auditteam heeft geconstateerd dat de toetscommissie alle toetsen en bijbehorende normeringen consequent vóóraf beoordeelt.

De toetscommissie is hiervoor geschoold. Om meeliften te voorkomen is in elke groepsopdracht een individuele component opgenomen. Op basis van bestudering van diverse handleidingen en gesprekken met studenten blijkt dat de handleidingen niet altijd voldoende duidelijkheid geven voor studenten, omdat ze niet eenduidig zijn opgesteld.

Uit STM en ATM 2008/2009 blijkt dat men over het algemeen tevreden is over de toetsing en beoordeling en over het niveau van de toetsen. De deeltijdstudenten zijn ontevreden over het bespreken van toetsresultaten met de docent. Alumni zijn ontevreden over het voorkomen van meeliften. Het toevoegen van een individuele component in groepsopdrachten hebben blijkbaar niet voldoende resultaat opgeleverd. In 2007 is het antiplagiaatprogramma Ephorus in gebruik genomen. Afgesproken is dat alle schriftelijke verslagen en werkstukken daarmee worden gescand. In geval van vermoeden van fraude wordt de examencommissie op de hoogte gebracht, die conform het reglement actie onderneemt. De module-evaluaties geven dezelfde uitkomsten als de STM en ATM.

Het werkveld is betrokken bij de beoordeling van het werkplekleren, de minoren en het afstudeerproduct. Externe beoordelaars worden op de hoogte gebracht van beoordelingsprocedures middels de werkpleklerenhandleidingen. In studiejaar 2009/2010 wordt samen met de praktijkbegeleiders een nieuw beoordelingsformulier werkplekleren ontwikkeld.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleidingen op basis van de gehouden evaluaties gerichte verbeteracties in het Resultaat- en Actieplan 2009/2010 hebben opgenomen. Zo zijn er onder andere acties geformuleerd op het gebied van het sanctioneren van meelifers, het ontwikkelen van een nieuw beoordelingsformulier werkplekleren in overleg met praktijkbegeleiders en het verder ontwikkelen en implementeren bekwaamheidsproeven.

Oordeel: goed

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als goed en wel op grond van de volgende observaties:

- de huidige praktijk van toetsen en beoordelen vindt plaats op een gestructureerde en gecontroleerde wijze. Het auditteam heeft geconstateerd dat de toetscommissie geschoold is en alle toetsen en bijbehorende normeringen consequent vóóraf beoordeelt;
- de gehanteerde toetsvormen sluiten goed aan op de werkvormen en de gebruikte toetsen zijn voldoende valide en betrouwbaar;
- de handleidingen mogen verder aangescherpt en eenduidig opgesteld worden.

SAMENVATTEND OORDEEL "PROGRAMMA": VOLDOENDE

Het auditteam beoordeelt het Onderwerp "Programma" voor alle varianten als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- naar het oordeel van het auditteam kennen de opleidingen Pedagogiek een programma dat in termen van kennis-, attitude- en competentieontwikkeling op HBO-niveau is vormgegeven en dat wat oriëntatie en organisatie betreft duidelijk gericht is op het vakgebied van Pedagogiek;
- docenten en coördinatoren voeren expliciet en constructief overleg over de inhoudelijke ontwikkeling van het programma wat mede tot gevolg heeft dat de LV duidelijk zichtbaar is geworden als eigenstandige opleiding;
- de praktijkgerichtheid, de ordening, de sterke nadruk op de ontwikkeling als professional op het vakgebied van Pedagogiek en de gerichtheid op beroepstaken en beroepsopdrachten zijn een voldoende waarborg voor de interne samenhang van de verschillende studieprogramma's;
- het programma biedt voldoende mogelijkheden aan de studenten om hun opleiding tot professional op bachelorniveau te realiseren via gestructureerde interacties met het werkveld en via de in het studieprogramma opgenomen verbinding tussen het binnenschools - en buitenschools leren;

- de opleidingen houden in voldoende mate rekening met kenmerken van de verschillende groepen instromers;
- het auditteam is wel van mening dat de verbinding tussen de visie van de opleidingen en het programma nog explicieter kan worden uitgewerkt;
- de opleiding hanteert een adequate toetsingsprocedure waarbij het niveau van de toetsen het HBO-niveau laat zien;
- de handleidingen mogen verder aangescherpt en eenduidig opgesteld worden.

Onderwerp 3: Inzet van Personeel

Dit onderwerp kent drie facetten: 1. eisen hbo; 2. kwantiteit personeel; 3. kwaliteit personeel.

Facet 3.1. Eisen HBO

Criterion

Het facet 'Eisen HBO' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Wordt het onderwijs voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk?**

Bevindingen

De professionalisering van medewerkers wordt in het domeinplan 2008-2012 gezien als overkoepelend speerpunt. Het streven is een score in de STM van 3.5 in 2012 voor de kwaliteit van medewerkers en de samenstelling van het personeelsbestand. Dit laatste houdt in dat men streeft naar minimaal 20 gepromoveerde medewerkers binnen het domein.

Op basis van de gesprekken met docenten en de bestudeerde documentatie heeft het auditteam geconstateerd dat docenten over voldoende contacten beschikken met het werkveld. Het auditteam is wel van mening dat ook de persoonlijke netwerken meer moeten worden geformaliseerd zodat de verbinding tussen de opleidingen en de beroepspraktijk ook daadwerkelijk geborgd wordt.

Docenten participeren in professionele netwerken, beroepsverenigingen en (inter) nationale en lokale netwerken, zoals bijvoorbeeld: Landelijk Platform Pedagogiek Opleidingen (LPP), VBSP, Nederlands Jeugd Instituut, Oog Amsterdam, Expertisecentrum Kinderopvang Amsterdam (EKA), Swazoom, Impuls, Combiwell, participatie in Platform Voor en Vroegschoolse Educatie, VMBO verbrede opleidingsschool, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling Amsterdam, Academie van de Stad. Verder participeren docenten in congressen op het gebied van bijvoorbeeld hechtingsproblematiek, gezinsondersteuning, gezamenlijke aanpak kindermishandeling en huiselijk geweld.

Docenten werven opdrachten voor de leerpraktijk, werkplekierenopdrachten, afstudeeropdrachten. Tevens betrekken zij het werkveld bij het beoordelen van beroepsproducten en maken zij zich sterk voor deelname van het werkveld aan de VAR.

Zoals eerder aangegeven wordt een deel van het onderwijs verzorgd door freelance docenten of gastdocenten uit de praktijk. Het auditteam heeft gezien dat deze docenten in het gehele curriculum worden ingezet.

De meerderheid van de docenten in het team is werkzaam geweest in de pedagogische of onderwijspraktijk. Van het docententeam heeft 10% momenteel een functie in de beroepspraktijk, bijvoorbeeld voortgezet onderwijs, opvoedingsondersteuning, voor- en vroegschoolse educatie. Nieuwe docenten zonder ervaring in het werkveld maken afspraken met de opleidingen om ervaring op te doen, bijvoorbeeld door een verkennend onderzoek, docentstage of het begeleiden van werkplekieren.

Uit STM, MTM en ATM (2008) blijkt dat men tevreden is over de actuele kennis van docenten.

Het auditteam heeft gezien dat de opleidingen in het Resultaat- en Actieplan 2009/2010 verbeteracties hebben opgenomen op het gebied van bijvoorbeeld het aannamesbeleid dat gericht is op ervaring in het werkveld en het organiseren van docentstages om samenwerking met werkveld te verbeteren en praktijkervaring docenten (ook internationaal) te verhogen.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- uit de documentatie en uit gesprekken met docenten is gebleken dat zij in voldoende mate contact onderhouden met het werkveld en door middel van deze contacten een concrete verbinding leggen tussen werkveld en programma. Het auditteam is wel van mening dat ook de persoonlijke netwerken geformaliseerd moeten worden;
- de opleiding heeft een concrete verbeteractie opgenomen gericht op het aannemen van medewerkers met ervaring in het werkveld.

Facet 3.2. Kwantiteit Personeel

Criterium

Het facet 'Kwantiteit Personeel' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Wordt er voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen?**

Bevindingen

De opleiding stuurt op het aannemen van docenten met een minimale aanstelling van 0.8 FTE. Dit, om de samenhang binnen het team en in het onderwijs te vergroten. De verwachting is dat de groei van de instroom betreffende studenten vanaf 2009 zal stabiliseren. De personeelsomvang OBP (onderwijsbureau, stagebureau, roostering, resultatenadministratie, management en secretariaat) is 5 FTE. Medewerkers vanuit de centrale stafdiensten van de HvA ondersteunen de opleiding op het terrein van personeel & organisatie, planning & financiën, marketing & communicatie en onderwijs & onderzoek.

Het auditteam heeft geconstateerd dat, hoewel de docent-studentratio 1:33 (november 2008) bedraagt, docenten tijdens de gesprekken aangeven tevreden te zijn. Tevens is het ziekteverzuim op dit moment laag. Het ziekteverzuim van de opleidingen Pedagogiek bedroeg van november 2007 tot oktober 2008 op 9,43%. Hogeschoolbreed lag het gemiddelde in diezelfde periode op 5,14%, voor het domein Onderwijs en Opvoeding was dit 5,8%. Het hogeschoolbrede streven is erop gericht het ziekteverzuim terug te dringen naar 4%. Het relatief hoge percentage bij Pedagogiek werd veroorzaakt door een aantal langdurig zieken. In januari 2009 is het ziekteverzuim in voldoende mate teruggedrongen en zijn er geen langdurig zieken meer.

Concreet wordt de werkdruk door 72% van de docenten als *te hoog* ervaren en door 12 % als *veel te hoog*. Precies goed scoort 16 % (MTM 2008). Voor ondersteunend personeel is respectievelijk 60% *te hoog* en 40% *precies goed* gemeten. Daar staat tegenover dat docenten Pedagogiek plezier in hun werk hebben (4.1) hun werk als zinvol (4.4) ervaren en voldoende afwisseling in hun werk hebben (4.3).

Op basis van de uitkomsten van onderzoek naar werkdruk in 2007 zijn er maatregelen genomen om dit te verlagen. Zo is het begrote aantal uren voor uit te voeren taken verhoogd en zijn er fasecoördinatoren aangesteld om kortere overleglijnen te bewerkstelligen. Medewerkers kunnen desgewenst gebruik maken van het mobiliteitscentrum en werkplekken zijn met behulp van ergotherapeuten aangepast.

Het auditteam is van mening dat het beheersbaar houden van de werkdruk weliswaar punt van aandacht blijft voor de opleidingen, maar dat de opleidingen met de komst van de nieuwe opleidingsmanager rust en structuur hebben gekregen. De lerarenvariant is, vanwege de kleinschaligheid, kwetsbaar.

Het auditteam heeft gezien dat de opleidingen in het Resultaat- en Actieplan 2009/2010 verbeteracties hebben opgenomen op het gebied van bijvoorbeeld het verlagen van de werkdruk door ingezet beleid te continueren, evalueren en vervolgonderzoek en het uitbreiden van het personeelsbestand.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de omvang van de formatie en de concrete activiteiten op het gebied van het uitbreiden hiervan, het lage ziekteverzuim en de tevredenheid van docenten stelt de opleiding in staat de curricula op een voldoende adequate wijze uit te voeren;
- de opleidingen hebben met de komst van de nieuwe opleidingsmanager rust en structuur gekregen.

Facet 3.3. Kwaliteit Personeel

Criterium

Het facet 'Kwaliteit Personeel' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Is het personeel gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma?**

Bevindingen

Bij de opleidingen Pedagogiek hebben van de 35 docenten 29 docenten een wetenschappelijke opleiding. De overige docenten hebben een HBO-opleiding, dan wel een professionele Master. Van de universitair opgeleide docenten zijn vier docenten gepromoveerd en zijn eveneens vier docenten

bezig met een promotietraject. Gaven de CV's vooraf een stevig beeld van het niveau van de docenten, tijdens de met de docenten gevoerde gesprekken was er sprake van een goede performance van het corps, dat dan ook door het auditteam wordt beoordeeld als bestaande uit gedreven professionals bij wie het streven naar kwaliteit de boventoon voert.

Op basis van het instituutplan Educatieve Hogeschool van Amsterdam (EHvA) 2006-2010 waarin de slaagkans van studenten, de kennisontwikkeling in- en met de praktijk en de kwaliteiten van medewerkers centraal staan, is het scholingsplan- cq professionaliseringsplan Pedagogiek (2007) vooral gericht op de kwaliteiten van medewerkers en kennisontwikkeling. Zo zijn de opleidingen Pedagogiek gericht op drie soorten scholing van medewerkers, te weten:

- De individuele scholing op basis van POP;
- De ingekochte trainingen op maat, zoals bijvoorbeeld voor de opleidingsdidactiek en toetsontwikkeling;
- Het intercollegiale scholingssysteem, zoals bijvoorbeeld ICT en persoonlijke effectiviteit.

De opleidingsmanager maakt per jaar een scholingsoverzicht. Het auditteam heeft de strategische personeelsplanning en het scholingsplan 2009-2012 bestudeerd en is van mening dat deze adequaat zijn.

De opleidingen hebben een budget voor individuele scholing. Individuele scholing vindt plaats op verzoek van de docent en op basis van evaluatieve resultaten en functioneringsgesprekken. Afspraken worden vastgelegd in de personele gespreksverslagen. Daarnaast wordt ook scholing op initiatief van de opleiding georganiseerd. De implementatie van het scholingsplan loopt in studiejaar 2008-2009. Reeds plaatsgevonden hebben: een scholing didactiek, een scholing ICT-vaardigheden, (Ephorus/ BSCW/ Intranet), trainingen kernreflectie, intercollegiale consultatie betreffende mentoraat en een Management Development Traject voor de opleidingsmanager. In studiejaar 2009 – 2010 wordt een meerjarenpersoneelsplan geschreven. Dit is concreet als verbeteractie uitgewerkt in het Resultaat- en Actieplan 2009/2010. Het auditteam heeft geconstateerd dat de scholing van docenten adequaat is.

De cyclus behelst het maken van resultaatafspraken (start van het studiejaar), het voeren van functioneringsgesprekken (rond januari) en het voeren van een beoordelingsgesprek (rond juni). Fasecoördinatoren worden opgeleid om functioneringsgesprekken te kunnen voeren. Beoordelingsgesprekken worden gevoerd door de opleidingsmanager. In studiejaar 2007-2008 zijn transparante begeleidings- en beoordelingsprocedures van tijdelijke aanstellingen ingevoerd en zijn tijdelijke aanstellingen van goed beoordeelde collega's omgezet in vaste aanstellingen om de vaste kern van medewerkers Pedagogiek te versterken.

Beginnende docenten worden begeleid door een mentor. Daarnaast nemen ze deel aan een domeinbreed programma voor startende docenten en kunnen ze indien gewenst coaching krijgen van een collega uit de opleidingen. Deze gang van zaken wordt tijdens de audit bevestigd.

Uit STM en ATM blijkt dat men over het algemeen tevreden is over de kwaliteit van het personeel. Men is ontevreden over de bereikbaarheid van docenten. Daarom is er met ingang van 2007/2008 een spreekuur voor iedere docent ingesteld. Ook is men ontevreden over de onderlinge afstemming van docenten.

Onder leiding van de fasecoördinatoren dragen de faseteams op horizontaal niveau zorg voor een goede leer- en werkomgeving voor studenten en borgt de curriculumcommissie op verticaal niveau de doorlopende leerlijn. Om afstemming verder te stimuleren is een overlegcorridor ingepland in het rooster en hebben team-, curriculum- en coördinatorenoverleg een vaste plaats in het jaarrooster. Naar aanleiding van de STM 2009 wordt geëvalueerd of de aanpassingen het gewenste effect hebben gehad op de tevredenheid van studenten.

Oordeel: goed

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als goed en wel op grond van de volgende observaties:

- het docentencorps wordt door het auditteam beoordeeld als een team van gedreven professionals voor wie het streven naar kwaliteit de boventoon voert;
- wat betreft vakdeskundigheid, werkervaring en inzicht in ontwikkelingen binnen het domein waar de opleidingen betrekking op hebben, zijn de docenten ruim voldoende toegerust om hun opleiding op het gewenste niveau te verzorgen;
- studenten en alumni zijn tevreden over de kwaliteit van hun docenten;
- de bevordering van de onderwijkskundige deskundigheid wordt gestructureerd aangepakt.

SAMENVATTEND OORDEEL "INZET VAN PERSONEEL": VOLDOENDE

Het auditteam kwalificeert dit onderwerp voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- door het ingezette beleid en het uitbreiden van het personeelsbestand is de inzet van personeel kwantitatief op een niveau dat het verzorgen van de opleiding met de gewenste kwaliteit mogelijk maakt;
- kwalitatief is het personeel gekwalificeerd om de opleidingen op HBO-niveau te realiseren;
- docenten hebben voldoende zicht op ontwikkelingen in het relevante werkveld. De opleiding streeft er nadrukkelijk naar om docenten rechtstreeks afkomstig uit de beroepspraktijk aan te trekken.

Onderwerp 4: Voorzieningen

Dit onderwerp kent twee facetten: 1. materiële voorzieningen; 2. studiebegeleiding.

Facet 4.1. Materiële Voorzieningen

Criterium

Het facet 'Materiële Voorzieningen' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Zijn de huisvesting en de materiële voorzieningen toereikend om het programma te realiseren?**

Bevindingen

De opleidingen Pedagogiek zijn sinds 1 januari 2007 gevestigd in gebouw KroonState aan de Wenckebachweg te Amsterdam. Deze huisvesting is tijdelijk en wordt door de HvA gehuurd. Naar verwachting zullen alle organisaties van HvA Onderwijs en Opvoeding na Kerst 2010 verhuizen naar de dan op te leveren HvA-Amstelcampus aan de Wibautstraat in het centrum van de stad. Pedagogiek deelt het gebouw met de eerste en tweedegraads lerarenopleidingen, met het Centrum voor Nascholing Amsterdam (CNA) en de HvA-afdelingen Taal- en Schakel Onderwijscentrum (TSOC) en Instroommanagement. De afdeling Pabo/Pedagogiek is gevestigd in de B-toren. KroonState is goed bereikbaar met het openbaar vervoer (trein, metro) en heeft een eigen parkeerkelder voor fietsen en auto's.

Alle onderwijsruimten voor meer dan 15 personen zijn toegerust met een beamer, computer en geluidsinstallatie om multimediaal onderwijs mogelijk te maken. HvA Onderwijs en Opvoeding heeft de beschikking over 50 van deze lokalen. Daarnaast kan de opleiding gebruik maken van kleinere projectruimtes. Studenten en medewerkers hebben een HvA-account voor toegang tot het netwerk en de webapplicaties van de HvA. Op het netwerk hebben zij de beschikking over een eigen werkruimte met standaard opslagcapaciteit. Met problemen kunnen studenten en medewerkers terecht bij de ICT-hulpdesk van de HvA-klantenservice.

Pedagogiek maakt gebruik van het Intranet van HvA Onderwijs en Opvoeding. Voor studenten en medewerkers wordt hier opleidingsspecifieke informatie geplaatst zoals mededelingen, nieuwsbrieven, studiegidsen, handleidingen, roosters en roosterwijzigingen, Onderwijs- en examenregeling, het Studentenstatuut en de Mensengids. Via Intranet zijn het portfolio, Boom-Online (studiestatus), webmail, BSCW (virtuele samenwerkingsomgeving) en de HvA-klantenservice eenvoudig te bereiken. Medewerkers vinden op het Intranet tevens informatie over diverse beleidsgebieden, resultaten van het onderzoekshuis, personele zaken, kwaliteit en onderwijs en financiën.

Gebouw KroonState beschikt over 220 vaste computerwerkplekken met netwerk- en internettoegang voor studenten. Deze werkplekken zijn verdeeld over vijf computerlokalen en de mediatheek. Alle medewerkers van Pedagogiek hebben op hun werkplek de beschikking over een computer met netwerk- en internettoegang. In het voor medewerkers ingerichte Expertisecentrum Onderwijstechnologie (ECO) kunnen docenten gebruik maken van geavanceerde ict-voorzieningen.

Studenten en medewerkers van Pedagogiek kunnen gebruik maken van de mediatheek van HvA Onderwijs en Opvoeding. In de mediatheek kan de fysieke collectie literatuur en tijdschriften geraadpleegd worden. Via Internet zijn verschillende databanken benaderbaar (PiCarta, ADEMNET, Academia). Studenten en medewerkers van de HvA kunnen gratis lid worden van de universiteitsbibliotheek van de UvA.

Het International Office biedt zowel studenten als medewerkers ondersteuning bij uitwisselingsprogramma's (administratie, informatievoorziening) en onderhoudt daartoe contact met buitenlandse partnerinstituten. Voor inkomende studenten en gastdocenten worden individuele programma's samengesteld.

Huisvesting en materiële voorzieningen in gebouw KroonState zijn goed. De evaluatieresultaten uit de STM 2008 bevestigen dit. De totaaltevredenheid voorzieningen is bij voltijdstudenten gestegen ten opzichte van 2007 en bedraagt 3.3.

Voltijdstudenten zijn ten opzichte van 2007 meer tevreden over de technische voorzieningen, de studentenadministratie en het servicecentrum. Ontevreden zijn studenten over de prijs-kwaliteitverhouding eten en drinken (2.7), de beschikbaarheid van computers (2.8) en de beschikbaarheid van ruimtes (2.9). Deeltijdstudenten waarderen de voorzieningen gemiddeld met een 3.4. Deeltijdstudenten zijn ontevreden over het klimaat in de ruimtes en de beschikbaarheid van ruimtes (beide 2.9). Uit STM 2009 blijkt dat deeltijdstudenten minder tevreden zijn over de voorzieningen in zijn geheel (3.3) dan in 2008 (3.4).

Het auditteam heeft de mediatheek bezocht en is van mening dat deze adequaat is. Wel vinden de deskundigen dat er te weinig Engelstalige literatuur aanwezig is en dat het lectoraat hier een belangrijke rol in kan spelen.

Medewerkers geven aan dat ze ontevreden zijn over de kwaliteit van de les- en projectruimten (2.8) en de beschikbaarheid van de ruimten (2.2) Het totaaloordeel over de voorzieningen scoort een 3.6. Verwacht wordt dat door de verhuizing naar de Wibautstraat het toekomstige gebouw meer zal voldoen aan de eisen van een onderwijsinstelling.

Het auditteam heeft gezien dat in het Resultaat- en Actieplan 2009/2010 concreet is opgenomen dat de opleidingen Pedagogiek participeren in het overleg over de inrichting en faciliteiten op de nieuwe locatie, het Kohnstammhuis.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma van de opleiding te realiseren. Wel vindt het auditteam dat er in de mediatheek te weinig Engelse literatuur op het vakgebied aanwezig is;
- studenten en medewerkers zijn over het algemeen tevreden over de huisvesting en materiële voorzieningen. De verwachting is dat de ontevredenheid bij medewerkers over de les- en projectruimten opgeheven wordt door de verhuizing.

Facet 4.2. Studiebegeleiding

Criteria

Het facet 'Studiebegeleiding' is beoordeeld aan de hand van de volgende NVAO-criteria:

- **Zijn de studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten adequaat met het oog op de studievoortgang?**
- **Sluiten de studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten aan bij de behoefte van de studenten?**

Bevindingen

In de uitgebreide studentenhandleiding Studieloopbaanbegeleiding (2008/2009) kan de student informatie vinden over onder andere de uitgangspunten, doelstelling en opbouw van studieloopbaanbegeleiding in het competentiegerichte onderwijs en de rol van student en mentor hierin.

Tijdens het metawerk wordt gewerkt aan de volgende doelen:

- De student weet wat hij wil in de opleiding en weet hoe dit te bereiken. De student kan beargumenteerd keuzes maken voor werkplekieren, keuzevakken en afstudeerprofielen;
- De student neemt verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces (plannen);
- De student verantwoordt de vorderingen in het eigen leerproces (feedback en reflectie);
- De student kan sturen op zijn beroepsontwikkeling na de studie. De student kent en ontwikkelt zijn eigen competentieprofiel.

Studenten en mentor ontmoeten elkaar in drie soorten bijeenkomsten. Zo zijn er de groepsbijeenkomsten waarin alle studenten die aan een mentor zijn toegewezen bij elkaar komen; de leerteams van vijf studenten waarin aan opdrachten wordt gewerkt en de individuele gesprekken tussen mentor en student. In de handleiding metawerk staat beschreven wat student en mentor van elkaar mogen verwachten en wordt de leerlijn beschreven. Deze leerlijn is per studiejaar uitgewerkt in aparte handleidingen met specifieke opdrachten. Mentoren verwijzen door naar één van de drie decanen van HvA Onderwijs en Opvoeding wanneer studenten problemen hebben waarvoor het mentoraat geen adequate oplossing kan bieden.

Voor communicatie met studenten en medewerkers wordt het Intranet gebruikt. Studenten ontvangen viermaal per jaar een officieel overzicht over hun studievoortgang vanuit Volg+. De studiestaat is tussentijds in te zien via Boom-online. De afdeling Pabo/Pedagogiek heeft een eigen wekelijkse nieuwsbrief (PPIM –Pabo/Pedagogiek Info Mail). De PPIM is het centrale informatieorgaan voor docenten, en verdeeld in 'need to know' en 'nice to know'. Studenten verzorgen hun eigen 'Nieuwsbrief Pedagogiek'. Havana is het op studenten gerichte magazine van de HvA.

Uit STM, ATM en MTM 2008 blijkt dat men over het algemeen tevreden is over SLB. De studenten geven tijdens de audit aan de begeleiding tijdens studie en stages als persoonlijk te ervaren. De opleidingen hebben in de afgelopen jaren systematisch aandacht besteed aan het verbeteren van kritiekpunten van studenten. Zo was er kritiek op de moeilijkheidsgraad, het niveau en het aantal te besteden uren. Dat dit een positief effect heeft gehad, is terug te zien in de resultaten. Zowel voltijd- als deeltijdstudenten, alumni en medewerkers zijn tevreden over het metawerk van Pedagogiek. Studenten waarderen vooral de individuele begeleiding van de mentor. In de audit van 2007 werd de begeleiding van studenten *intensief, persoonlijk en adequaat* genoemd.

De voltijdstudenten zijn ontevreden over de begeleiding bij het inrichten van het portfolio en de begeleiding bij de voorbereiding op de loopbaan in de beroepspraktijk. Ook de alumni van de lerarenvariant hebben deze mening. De opleidingen gaan op dit laatste punt een positieve impuls geven door metawerk en werkplekieren nadrukkelijker aan elkaar te verbinden.

De opleidingen hebben mede op verzoek van studenten de oriëntatie op de beroeps- en competentieprofielen ABV en LV naar voren gehaald (jaar 1) om de studenten meer tijd te geven om tot een gefundeerde opleidingskeuze te komen. Met betrekking tot de inrichting van het portfolio hebben ook de opleidings- en kwaliteitscommissie hun ongenoegen geuit.

In het Resultaat- en Activiteitenplan 2008 – 2009 is het aanpakken van dit knelpunt als activiteit aangegeven. De begeleiding bij de inrichting van het portfolio is een specifiek aandachtspunt voor mentoren en de curriculumcommissie.

Uit STM 2008 blijkt dat studenten over het algemeen tevreden zijn over de informatievoorziening. Zij zijn echter niet tevreden over de tijdige beschikbaarheid van informatie van de les- en toetsroosters. De opleidingen proberen de beschikbaarheid van roosters te verbeteren door het werken met een interne roosteraar (van HvA Onderwijs en Opvoeding) in plaats van een HvA centrale roosteraar. Daarnaast wordt studiemateriaal via Webpublisher en Intranet digitaal aangeboden. Studenten kunnen readers en handleidingen downloaden dan wel online bestellen.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- De studiebegeleiding zoals gerealiseerd door de opleiding is van voldoende kwaliteit. De ontevredenheid over het inrichten van het portfolio en de begeleiding bij de voorbereiding op de beroepspraktijk worden adequaat opgepakt;
- de informatievoorziening aan studenten en docenten is voldoende.

SAMENVATTEND OORDEEL "VOORZIENINGEN": VOLDOENDE

Het auditteam kwalificeert dit onderwerp van de opleidingen Pedagogiek als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de ruimtelijke en materiële voorzieningen maken het mogelijk de opleiding op adequate wijze te realiseren;
- er dient meer Engelstalige literatuur op het vakgebied in de mediatheek te worden opgenomen;
- de studentbegeleiding en informatievoorziening zijn voldoende geregeld en wordt naar behoren uitgevoerd.

Onderwerp 5: Interne Kwaliteitszorg

Dit onderwerp kent drie facetten: 1. evaluatie resultaten; 2. maatregelen tot verbetering; 3. betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld.

Facet 5.1. Evaluatie Resultaten

Criterium

Het facet 'Evaluatie Resultaten' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Wordt de opleiding periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen?**

Bevindingen

De opleidingen Pedagogiek sluiten in hun beleidscyclus aan op het kwaliteitsbeleid van de HvA en HvA Onderwijs en Opvoeding met een interne en externe kwaliteitscyclus. De externe cyclus omvat één keer in de zes jaar een accreditatie van de opleiding, ondersteund door een tussentijdse audit. Deze audit is binnen de Pedagogiekopleidingen uitgevoerd in januari 2007. De interne kwaliteitszorgcyclus volgt de jaarlijkse planning- en controlecyclus met resultaatgericht management als besturingsfilosofie, de Resultaten- en Activiteitenplannen als planningsinstrument en de domein- en afdelingsrapportages (DOORAPS/ARAPS) als verantwoording.

Eén keer per zes jaar (drie jaar voorafgaande aan de accreditatie) wordt bij de opleidingen een interne audit uitgevoerd, aan de hand van het NVAO accreditatiekader. Actiepunten uit deze audit zijn opgenomen in het meerjarenplan en het Resultaten- en Activiteitenplan van de opleidingen. In het Strategisch beleidsplan kwaliteitszorg Opleidingen Pedagogiek (2008) wordt de PDCA-cyclus als volgt vormgegeven:

PDCA fase	Onderdelen
PLAN	De afdelingen vo/bve en pabo/pedagogiek en de afzonderlijke opleidingen maken jaarlijks een R&A – plan met gebruikmaking van de vier stuurgebieden (onderwijs en kwaliteit; markt; personeel en organisatie; en planning en financiën). In het R&A-plan worden op basis van de bereikte resultaten en uitslagen van onderzoek (o.a. enquêtes, module-evaluaties en werkveldterugkoppelingen) streefcijfers geformuleerd en er wordt aangegeven op welke onderdelen activiteiten worden gepland en/of verbeteringen moeten plaatsvinden.
DO	Tijdens het jaar worden de in de R&A-plannen beschreven activiteiten uitgevoerd. Uitgangspunt daarbij is dat verantwoordelijkheden voor uitvoering zo laag mogelijk in de organisatie worden gelegd.
CHECK	Minimaal vier keer per jaar bespreekt het MT de stand van zaken rond het managementcontract en de voortgang van de R&A-plannen van de afdelingen. Parallel hieraan agendeert de afdelingsmanager de voortgang van de R&A-plannen met zijn/haar teamleiders. Bron hiervoor zijn de instituutsrapportages (IRAP). Daarnaast wordt voor het meten van resultaten gebruik gemaakt van de HvA-brede meetinstrumenten (Onderzoekshuis) en de eigen evaluaties en onderzoeken van de EHvA.
ACT	De cirkel is rond wanneer op basis van evaluatie van het managementcontract en de R&A-plannen (nieuwe) afspraken gemaakt worden voor het volgend jaar.

De opleidingen Pedagogiek werken samen met een kwaliteitszorgmedewerker. De kwaliteitszorgmedewerker valt in de lijn direct onder de afdelingsmanager en is aanwezig op het overleg van het managementteam. De kwaliteitszorgmedewerker levert hier relevante managementinformatie aan. Daarnaast is het ondersteunen van de opleidingscommissie en de kwaliteitscommissies een van de taken van de kwaliteitszorgmedewerker. Domeinspecifieke, HvA-brede en landelijke ontwikkelingen op het gebied van kwaliteitszorg worden door de kwaliteitszorgmedewerker gevolgd in een netwerk op domein en HvA-niveau. Binnen de opleidingen Pedagogiek heeft de kwaliteitszorgmedewerker één keer per drie weken overleg met de opleidingsmanager.

De P&C-cyclus wordt instrumenteel ondersteund door diverse periodieke onderzoeken om het onderwijs en de organisatie te evalueren. De opleidingen Pedagogiek nemen deel aan de HvA-brede onderzoeken door het Onderzoekshuis. Zo worden onder andere de volgende evaluaties uitgevoerd:

- Studententevredenheidsmonitor (STM)
- Exit-tevredenheidsmonitor (ETM)
- Medewerkerstevredenheidsmonitor (MTM)
- Alumnitevredenheidsmonitor (ATM)
- Werkgeverstevredenheidsmonitor (WTM)

Naast het Onderzoekshuis gebruikt Pedagogiek ook een eigen aanvullende set van evaluatie-instrumenten, zoals instrumenten voor module-, minoren-, en opendagen evaluaties. Het curriculum wordt eenmaal per drie jaar in zijn geheel geëvalueerd. In de andere twee jaren wordt een selectie gemaakt uit de te onderzoeken curriculumonderdelen. In het Strategisch beleidsplan kwaliteitszorg Pedagogiek (2008) wordt door middel van een tabel per evaluatie-instrument het onderwerp van evaluatie, de frequentie en de vorm uiteengezet.

Tot slot zijn er ook nog de zogenaamde kwalitatieve evaluaties. Het gaat hier om onder meer focusgesprekken met studenten en medewerkers om meer informatie te verkrijgen over een bepaald onderwerp; functioneringsgesprekken; overleg met studenten in de kwaliteitscommissie; en overleg met studenten in de opleidingscommissie.

Het domein en de opleidingen hebben voor de evaluaties toetsbare streefdoelen opgesteld. Dit houdt in dat uitgangspunt in de evaluaties een vijfpuntsschaal is. Scores lager dan een 3 op deze schaal zijn *kritisch*. Scores tussen 3.5 en 3.9 behelzen een *goede beoordeling* en scores gelijk aan of hoger dan een 4 wijzen op een *sterk punt* van de opleiding. Wanneer een opvallende voor- of achteruitgang, dat wil zeggen meer dan 0.5 punt, op een item is waar te nemen, of wanneer de opleidingen zich met een score opvallend onderscheiden van het domein of de hogeschool, dan wordt dit ook besproken in het overleg van managementteam, het fasecoördinatorenoverleg en het docententeam. Onderzoeksresultaten en de analyses van de kwaliteitszorgmedewerker worden gepubliceerd op Intranet en zijn toegankelijk voor docenten en studenten.

Het auditteam heeft gezien dat het kwaliteitssysteem bij de opleidingen een duidelijk gevolg is van het stevige onderzoekshuis van HvA. Het indalen van de kwaliteitszorg in de opleidingen is goed zichtbaar.

Het oordeel van studenten en medewerkers (STM en MTM 2008/2009) over de kwaliteitszorg en de wijze van onderwijsevaluatie is positief. Men vindt het echter zorgelijk dat de respons op WTM, ATM en ETM te laag is. Ook de respons op module-evaluaties bij deeltijdstudenten is erg laag. Het auditteam heeft gezien dat in het Resultaat- en Actieplan 2009/2010 concreet is opgenomen dat de opleidingen Pedagogiek aansluiten bij uitkomsten van het onderzoek Bestuurlijke Informatie gericht op de mogelijkheden voor het verhogen van de respons op evaluatie-instrumenten.

Oordeel: goed

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als goed en wel op grond van de volgende observaties:

- evaluaties zijn duidelijk in de planningscyclus van de hogeschool geplaatst en hebben daardoor een structureel karakter;
- de opleidingen voeren module- en projectevaluaties onder relevante partijen uit. Deze evaluaties bieden de opleidingen informatie om, waar nodig, verbetermaatregelen te initiëren.

Facet 5.2. Maatregelen tot Verbetering

Criterium

Het facet 'Maatregelen tot Verbetering' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Vormen de uitkomsten van periodieke evaluaties van de opleiding de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen?**

Bevindingen

De uitkomsten van de onderzoeken uit het HvA-Onderzoekshuis en de resultaten van de opleidingsspecifieke evaluatie-instrumenten vormen een belangrijke basis voor het definiëren en uitvoeren van concrete verbetermaatregelen. Op basis van de documentatie en de gevoerde gesprekken wordt dit door het auditteam bevestigd. De prioritering van de verbetermaatregelen ligt bij de opleidings- en afdelingsmanager. Zij bepalen wat er uiteindelijk in het R&A-plan van de opleiding als activiteit voor het bestaande en komende jaar opgenomen wordt. Het R&A-plan wordt vormgegeven door allereerst een terugblik met een analyse van de bereikte resultaten over het voorafgaande studiejaar, mede gebaseerd op de evaluatiegegevens. Vervolgens worden de prioriteiten van de afdeling en opleidingen voor het betreffende studiejaar weergegeven. Dit gebeurt in lijn met het beleid van HvA Onderwijs en Ontwikkeling. Tot slot wordt het concrete advies weergegeven voor de realisatie van de prioriteiten, uitgewerkt in praktische doelstellingen. Het auditteam heeft geconstateerd dat uitkomsten van evaluaties daadwerkelijk worden uitgewerkt in verbetermaatregelen.

Zowel de rapportages als de verbeterplannen per opleiding en het vakoverstijgende curriculumonderdeel worden gepubliceerd op het Intranet. Ook vindt hier publicatie plaats van de notulen van de opleidingscommissie en kwaliteitscommissie.

Uit MTM (2008) blijkt dat de docenten tevreden zijn over de informatie en de vertaling van evaluaties naar verbetermaatregelen (3.5/3.2). Ook de studenten blijken tevreden te zijn over de Kwaliteitszorg in zijn geheel. (2009: 3.2 voltijd/ 3.1 deeltijd). Deze score bedroeg in 2008 voor studenten van beide varianten 3.0.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de uitkomsten van de periodieke evaluaties worden aantoonbaar vertaald in concrete verbetermaatregelen;
- de implementatie van verbetermaatregelen wordt gemonitord.

Facet 5.3. Betrekken van Medewerkers, Studenten, Alumni en Beroepenveld

Criterium

Het facet 'Betrekken van Medewerkers, Studenten, Alumni en Beroepenveld' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Zijn -en zo ja op welke wijze- medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld actief betrokken bij de interne kwaliteitszorg van de opleiding?**

Bevindingen

Zoals in facet 5.1 is beschreven worden studenten, medewerkers, alumni en het beroepenveld via het HvA-Onderzoekshuis bij de evaluatie van de opleidingen Pedagogiek betrokken.

De opleidingen overleggen vier keer per jaar met de veldadviesraad (VAR). De VAR wordt gezien als de 'linking pin' tussen de opleiding en het relevante beroepenveld. Het orgaan adviseert en ondersteunt de opleiding over haar positionering en het curriculum. De VAR is betrokken bij de inkleuring van de eindkwalificaties.

De opleidingscommissie adviseert de opleidingen in brede zin over het onderwijs en de organisatie hiervan. Dit houdt in dat zij adviezen geeft op het gebied van het Onderwijs- en Examen Reglement (OER) en inbreng heeft bij het Resultaten- en Activiteitenplan van de opleidingen. Zo worden er gesprekken gevoerd met de opleidingsmanager en met de afdelingsmanager. Aan de opleidingscommissie nemen momenteel drie studenten en twee docenten deel en wordt begeleid door de kwaliteitszorgmedewerker van de opleidingen Pedagogiek. De commissie komt minimaal vier keer per jaar bijeen.

Vanuit iedere klas neemt minimaal één student deel aan de kwaliteitscommissie. De kwaliteitscommissie evalueert per semester het verzorgde onderwijs en brengt resultaten van evaluaties onder de aandacht van medestudenten. De evaluatieresultaten worden in gespreksrondes met de opleidingsmanager geëvalueerd. De kwaliteitscommissie komt minimaal twee keer per jaar bijeen.

Resultaten van evaluaties worden met docenten besproken in moduleteamoverleg. In functioneringsgesprekken komen evaluatieresultaten individueel aan de orde. Kwaliteit, audit, visitatie en accreditatie worden in het teamoverleg besproken.

De opleidingen Pedagogiek zijn in 2008 samen met de afdeling Pabo/Pedagogiek gestart met het opzetten van alumnibeleid om betrokkenheid van alumni bij de opleiding te vergroten. Het auditteam heeft gezien dat hiertoe in het R&A-plan diverse activiteiten zijn opgenomen. Zo gaat men een website opzetten, worden de behoeften en wensen van alumni in kaart gebracht en gaat men 'good practices' van andere opleidingen inventariseren. Tevens heeft men het voornemen het kenniscentrum te betrekken.

Tijdens de interne audit in 2007 werd geconstateerd dat de terugkoppeling van resultaten uit evaluaties en getroffen verbetermaatregelen niet altijd plaatsvindt. Studenten gaven dan ook aan zich onvoldoende gehoord te voelen door de opleidingen. Onderzoeksresultaten en analyses zijn voor zowel studenten als medewerkers terug te vinden op Intranet. Dit geldt echter nog niet voor verbeterplannen en het resultaat van verbeterplannen. De opleidingscommissie heeft aangegeven dat zij nadrukkelijker terugkoppeling wil van de acties van de opleidingen naar aanleiding van haar suggesties. De opleidingen erkennen dat hierin nog een verbeterlag moet worden gemaakt. Het auditteam heeft dan ook gezien dat in het Resultaat- en Actieplan 2009/2010 concreet is opgenomen dat de opleidingen Pedagogiek onderzoeksresultaten, analyses, verbeterplannen en uitgevoerde acties systematisch terugkoppelen aan stakeholders binnen- en buiten de opleiding. Hiermee wordt de PDCA-cyclus van de opleidingen rond gemaakt.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de opleidingen betrekken relevante partijen bij de kwaliteitszorg. Dit gebeurt op een actieve wijze, dat wil zeggen: de opleidingen benaderen deze relevante partijen op eigen initiatief en streven er naar om hun suggesties om te zetten in concrete maatregelen;

- Het auditteam heeft er vertrouwen in dat de opleidingen de PDCA-cyclus rond gaan maken door de onderzoeksresultaten, analyses, verbeterplannen en uitgevoerde acties systematisch terug koppelen aan stakeholders binnen- en buiten de opleiding, waardoor verbetervoorstellen ook daadwerkelijk geborgd worden;
- de opleidingen kennen een opleidingscommissie en een kwaliteitscommissie waardoor studenten actief participeren bij het op peil houden van de kwaliteit van de Pedagogiekopleidingen.

SAMENVATTEND OORDEEL "INTERNE KWALITEITSZORG": VOLDOENDE

Het auditteam kwalificeert dit onderwerp voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de interne kwaliteitszorg wordt systematisch aangepakt. Studenten, docenten en het werkveld worden er op actieve en gestructureerde wijze bij betrokken. Het systeem leidt aantoonbaar tot concrete verbetermaatregelen waarvan de realisering wordt bewaakt.

Onderwerp 6: Resultaten

Dit onderwerp kent twee facetten: 1. gerealiseerd niveau; 2. onderwijsrendement.

Facet 6.1. Gerealiseerd Niveau

Criterion

Het facet 'Gerealiseerd Niveau' is beoordeeld aan de hand van het volgende NVAO-criterium:

- **Zijn de gerealiseerde eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen in overeenstemming met de nagestreefde eindkwalificaties?**

Bevindingen

Het eindniveau van de opleiding is vastgelegd in het competentieprofiel. Zie hiervoor facet 1.1

Uit STM (2008) blijkt dat studenten (voltijd en deeltijd) over het algemeen tevreden zijn over de moeilijkheidsgraad van de opleiding. ATM (2008) wijst uit dat alumni (ABV en LV) over het algemeen zeer tevreden zijn over de aansluiting van de opleiding op de praktijk qua richting en niveau.

Van de medewerkers van de opleidingen Pedagogiek vindt in 2008 (MTM) 72% de moeilijkheidsgraad van de opleiding precies goed, terwijl 28% deze te laag vindt. In 2006 vond 40% van de medewerkers de moeilijkheidsgraad precies goed en vond 60% dit te laag. Van alle medewerkers van de opleidingen Pedagogiek vindt 88% het niveau van het afstudeerproduct precies goed en 12% vindt het niveau te laag.

Het afstuderen betreft zowel voor ABV als voor LV 21 EC en bevat drie onderdelen, te weten: het afstudeerpracticum (3 EC); het afstudeerwerkstuk (15 EC); en de proeve van bekwaamheid (3 EC). Het auditteam, waaronder de vakdeskundige en de twee werkvelddeskundigen, heeft uit een lijst van afstudeerwerkstukken een selectie gemaakt van door hem te bestuderen werkstukken (2008 en 2009). Na bestudering hiervan concludeerde men dat de kwaliteit van de scripties varieerde. Dit is enerzijds te verklaren door het brede spectrum van de geselecteerde scripties, wat betekent dat de eindcijfers lagen tussen "6" en "9". Anderzijds waren er verschillen in kwaliteit op het gebied van de definiëring van de probleemstelling en de methodologische aanpak.

De gebruikte bronnen in de scripties zijn naar de mening van het auditteam van HBO-niveau, hoewel het gebruik van buitenlandse literatuur, ten opzichte van de door de opleidingen zelf gestelde norm, over het algemeen naar kwantiteit onvoldoende is. Gezien het feit dat uit de beoordelingen door de docenten blijkt dat de opleidingen deze door henzelf gestelde norm relativeren, adviseert het auditteam een evaluatie hiervan.

Alles in ogenschouw genomen is het auditteam tot de slotsom gekomen dat alle bestudeerde scripties in ieder geval van HBO-niveau zijn en dat de begeleiding bij de afstudeerwerkstukken en de beoordeling door docenten over het algemeen adequaat zijn. De beoordelingsformulieren maken een voldoende systematische en objectieve indruk.

Zoals in facet 2.8 reeds wordt uiteengezet volgen studenten tijdens de oriëntatiefase van het afstuderen een afstudeerpracticum waarin zij begeleid worden bij het zoeken van een opdrachtgever, het formuleren van een onderzoeksvraag, het zoeken van literatuur en het maken van een plan van aanpak voor het afstudeerwerkstuk. In het tweede semester worden zij in hun themagroep begeleid bij het opstellen van de onderzoeksopzet, het uitvoeren van het onderzoek en het schrijven van het afstudeerwerkstuk. Ter ondersteuning hiervan is er de handleiding 'het individuele afstudeerwerkstuk', waarin deze onderwerpen zijn uitgewerkt. Door middel van de handleiding 'Afsluiting Professioneel Gesprek' wordt de student voorbereid op de proeve van bekwaamheid als afsluitend onderdeel van het afstuderen. In genoemde handleidingen is het referentiekader voor beoordeling nader gespecificeerd (zie facet 2.8).

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de eindproducten van de studenten zijn geschreven op een niveau dat van een afgestudeerde HBO'er verwacht mag worden;
- het auditteam adviseert de opleidingen de gestelde norm ten opzichte van het gebruik van buitenlandse literatuur te evalueren.

Facet 6.2. Onderwijsrendement

Criteria

Het facet 'Onderwijsrendement' is beoordeeld aan de hand van de volgende NVAO-criteria:

- **Zijn er, al dan niet in samenspraak met verwante opleidingen, streefcijfers geformuleerd in vergelijking met andere relevante opleidingen?**
- **Voldoet het onderwijsrendement aan deze streefcijfers?**

Bevindingen

De HvA heeft studiesucces als een van de speerpunten gekozen die in de periode 2007 – 2010 specifiek aandacht krijgt. De aanleiding voor dit speerpunt, gericht op het verhogen van onderwijsrendementen van propedeuse en hoofdfase, was een analyse van de onderwijsrendementen, eind 2007 uitgevoerd in het domein Onderwijs en Opvoeding. Uit deze analyse bleek dat vrijwel alle opleidingen een te laag studiesucces kennen. Te weinig studenten die starten met een opleiding studeren ook daadwerkelijk af. De uitval vindt zowel tijdens de propedeuse als in de hoofdfase plaats. Ook blijkt dat relatief weinig studenten binnen 4 tot 5 jaar afstuderen.

Zowel op domeinniveau als op opleidingsniveau zijn er streefcijfers geformuleerd. Voor de opleidingen Pedagogiek ziet dit er als volgt uit:

Streefcijfers in procenten van:	Niveau 2008	Prestatieniveau 2012	Tussendoel 2010
Studiesucces prop. na 2 jaar (vt)	57,3	60	58
Studiesucces prop. na 2 jaar (dt)	40,0	50	45
Studiesucces hoofdfase na 4 jaar (vt)	59,8	65	63
Studiesucces hoofdfase na 4 jaar (dt)	54,5	65	63

Het grootste knelpunt van pedagogiek is de uitval van studenten in het eerste jaar van de voltijd en deeltijd. Op basis van zgn. pijplijngrafieken kan geconcludeerd worden dat het propedeuserendement na 1 jaar voor de voltijd licht gestegen is. Het rendement na 2 jaar fluctueert en blijft in de buurt van het voor 2010 vastgestelde tussendoel (58%). Het propedeuserendement van de deeltijd na 1 jaar is sterk gestegen, terwijl het rendement na 2 jaar ongeveer gelijk blijft. Het tussendoel 2010 (45%) wordt nog niet gehaald. Wat betreft de hoofdfase rendementen geldt dat bij de voltijd na 4 jaar een sterke afname is waar te nemen, na vijf jaar blijft het rendement ongeveer gelijk. Deze afname is ook bij de deeltijd waar te nemen. Bij de deeltijd fluctueert het rendement na 5 jaar ook sterk. Voltijd en deeltijd hebben voor 2010 hetzelfde tussendoel: een rendement van 63% na vier jaar.

Landelijk gezien liggen de rendementen van de opleidingen Pedagogiek van HvA (na 5 jaar vt en dt) lager dan die van de collega-opleidingen. Het rendement bij HvA neemt van 1997 naar 2001 geleidelijk aan af naar 34,6%.

De uitval in de propedeuse heeft naar de mening van de afdeling twee oorzaken. Ten eerste weten studenten onvoldoende wat ze van de opleiding kunnen verwachten. Ten tweede wordt de theoretische basis, die in de propedeuse wordt behandeld, als zwaar beschouwd. Wat betreft het eerste punt wordt, met de nadruk op de deeltijdopleidingen, onderzocht hoe de voorlichting verbeterd kan worden. Wat betreft het tweede punt wil Pedagogiek de zwaarte van de theoretische basis handhaven. De theoretische basis is in studiejaar 2007/2008 verzwakt om studenten beter voor te bereiden op de hoofdfase. De theoretische basis en de daaraan gekoppelde studiepunten lijken een goede indicator voor studiesucces in de hoofdfase. Wanneer de student deze studiepunten niet behaalt, krijgt hij een negatief bindend studieadvies.

Het auditteam heeft, op basis van gevoerde gesprekken en schriftelijke rapportage, geconstateerd dat er intensief wordt gewerkt aan het verbeteren van het rendement en dat het studiesucces van studenten regelmatig onderwerp van gesprek is bij docenten. De opleidingen willen nadrukkelijker sturen op de rendementen in de hoofdfase en in de propedeuse deeltijd.

De speerpunten 'Studiesucces' en 'Kwaliteit op Orde' en de daaraan verbonden verbeteracties, zoals het onderzoek naar de studeerbaarheid van de deeltijd (facet 2.4), zijn concrete stappen op dit punt. Prioriteit heeft het HvA-brede project 'Sturen op Studiesucces' (start in september 2009). In dit project worden mogelijke extra verbetermaatregelen geïnventariseerd en geïmplementeerd. Tevens is er aandacht voor deficiënties betreffende taal (invoering instaptoets Nederlands) en er wordt actie ondernomen om goede studenten binnen de opleiding te houden. Momenteel vertrekt 11% van de voltijdstudenten namelijk na het eerste jaar met een propedeusediploma naar de universiteit. Om ook voor excellente studenten een aantrekkelijke opleiding te blijven, wordt gestart met een honourstraject. Deze acties zijn opgenomen in het Resultaten- en activiteitenplan 2009/2010.

Oordeel: voldoende

Het auditteam kwalificeert dit facet voor alle varianten van de opleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- het domein en de opleidingen hebben streefcijfers geformuleerd in vergelijking met andere relevante opleidingen;
- hoewel alleen het rendement na 2 jaar voor voltijd op dit moment het tussendoel in 2010 lijkt te benaderen, heeft het auditteam gezien dat het domein en de opleidingen intensief werken aan het verbeteren van het rendement.

SAMENVATTEND OORDEEL "RESULTATEN": VOLDOENDE

Het auditteam kwalificeert dit onderwerp voor alle varianten van de Pedagogiekopleidingen als voldoende en wel op grond van de volgende observaties:

- de eindproducten van de studenten zijn geschreven op een niveau dat van een afgestudeerde HBO'er verwacht mag worden;
- het domein en de opleidingen hebben streefcijfers geformuleerd in vergelijking met andere relevante opleidingen;
- hoewel alleen het rendement na 2 jaar voor voltijd op dit moment het tussendoel in 2010 lijkt te benaderen, heeft het auditteam gezien dat het domein en de opleidingen intensief werken aan het verbeteren van het rendement.

3. SAMENVATTEND OORDEEL

3.1. Oordeelschema HBO bachelor opleiding Pedagogiek

HBO BACHELOR OPLEIDING PEDAGOGIEK		
Onderwerp / Facet	Oordeel	
1. Doelstellingen Opleiding		V
1.1. Domeinspecifieke Eisen	V	
1.2. Niveau Bachelor	V	
1.3. Oriëntatie HBO	V	
2. Programma		V
2.1. Eisen HBO	V	
2.2. Relatie tussen Doelstellingen en Inhoud Programma	G	
2.3. Samenhang Programma	G	
2.4. Studielast	V	
2.5. Instroom	V	
2.6. Duur	V	
2.7. Afstemming tussen Vormgeving en Inhoud	V	
2.8. Beoordeling en Toetsing	G	
3. Inzet van Personeel		V
3.1. Eisen HBO	V	
3.2. Kwantiteit Personeel	V	
3.3. Kwaliteit Personeel	G	
4. Voorzieningen		V
4.1. Materiële Voorzieningen	V	
4.2. Studiebegeleiding	V	
5. Interne Kwaliteitszorg		V
5.1. Evaluatie Resultaten	G	
5.2. Maatregelen tot Verbetering	V	
5.3. Betrekken van Medewerkers, Studenten, Alumni en Beroepenveld	V	
6. Resultaten		V
6.1. Gerealiseerd Niveau	V	
6.2. Onderwijsrendement	V	
Samenvattend oordeel		V

3.2. Oordeelschema HBO bachelor opleiding Leraar Voortgezet Onderwijs van de Tweede Graad in Pedagogiek

HBO BACHELOROPLEIDING LERAAR VOORTGEZET ONDEWIJS VAN DE TWEDE GRAAD IN PEDAGOGIEK		
Onderwerp / Facet	Oordeel	
1. Doelstellingen Opleiding		V
1.1. Domeinspecifieke Eisen	V	
1.2. Niveau Bachelor	V	
1.3. Oriëntatie HBO	V	
2. Programma		V
2.1. Eisen HBO	V	
2.2. Relatie tussen Doelstellingen en Inhoud Programma	G	
2.3. Samenhang Programma	G	
2.4. Studielast	V	
2.5. Instroom	V	
2.6. Duur	V	
2.7. Afstemming tussen Vormgeving en Inhoud	V	
2.8. Beoordeling en Toetsing	G	
3. Inzet van Personeel		V
3.1. Eisen HBO	V	
3.2. Kwantiteit Personeel	V	
3.3. Kwaliteit Personeel	G	
4. Voorzieningen		V
4.1. Materiële Voorzieningen	V	
4.2. Studiebegeleiding	V	
5. Interne Kwaliteitszorg		V
5.1. Evaluatie Resultaten	G	
5.2. Maatregelen tot Verbetering	V	
5.3. Betrekken van Medewerkers, Studenten, Alumni en Beroepenveld	V	
6. Resultaten		V
6.1. Gerealiseerd Niveau	V	
6.2. Onderwijsrendement	V	
Samenvattend oordeel		V

3.3. Integraal oordeel/ advies aan NVAO Pedagogiek

Op basis van haar bevindingen met betrekking tot alle in het NVAO-Accreditatiekader vermelde onderwerpen en facetten, concludeert het auditteam dat de door het domein Onderwijs en Opvoeding van Hogeschool van Amsterdam verzorgde hbo bacheloropleiding Pedagogiek in aanmerking komt voor accreditatie door de NVAO.

3.4. Integraal oordeel/ advies aan NVAO Leraar Voortgezet Onderwijs van de Tweede Graad in Pedagogiek

Op basis van haar bevindingen met betrekking tot alle in het NVAO-Accreditatiekader vermelde onderwerpen en facetten, concludeert het auditteam dat de door het domein Onderwijs en Opvoeding van Hogeschool van Amsterdam verzorgde hbo bacheloropleiding Leraar Voortgezet Onderwijs van de Tweede Graad in Pedagogiek in aanmerking komt voor accreditatie door de NVAO.

BIJLAGE I: Curricula Vitae auditoren en onafhankelijkheidsverklaring auditoren

Drs. W.G. (Willem) van Raaijen

De heer Van Raaijen was jarenlang verbonden aan het Luzac College waar hij als rector actief was. Hij was daar voorzitter van de landelijke examencommissie, lid van de commissie voorbereiding Tweede Fase en voorzitter van de vakgroep Nederlands. Verder bekleedde Van Raaijen een staffunctie als Manager Opleidingen & Trainingen bij de holding waaronder het Luzac College destijds als een van de 25 werkmaatschappijen viel en werkte hij als consultant public search voor de Interlace Group. Voor deze organisatie was hij werkzaam binnen de onderwijswereld, ministeries en gemeentes en bij organisaties die opereren op het snijvlak tussen publiek en privaat zoals bijvoorbeeld onderzoeksinstellingen en omroepen. Bij Hobéon houdt Van Raaijen zich bezig met organisatievraagstukken, marktonderzoek, accreditatie in het hoger (kunst) onderwijs en certificering van ondermeer openbare bibliotheken en kunsteducatieve instellingen. Van Raaijen is partner/directeur van de Hobéon Groep en eerste aanspreekpunt voor Hobéon SKO, het bedrijf dat persoonscertificering in uiteenlopende beroepsgroepen uitvoert.

Prof. dr. H. (Hugo) Letiche

Prof. dr. Letiche studeerde Cultural Studies aan de University of Chicago (B.A.) en Conflict Psychology in Leiden (M.Sc). Letiche promoveerde in de Pedagogiek aan de Vrije Universiteit op het onderwerp Career Development & Adult Learning en is vanaf 1999 Research Professor Organisatietheorie en Bijzonder Hoogleraar 'Meaning in Organisation' en Programmadirecteur Phd/DBA van de Universiteit voor Humanistiek. Zijn specialisatiegebieden zijn post-fenomenologische en postmoderne organisatietheorie en complexiteitstheorie, met name zoals deze wordt toegepast binnen de gezondheidszorg. Van 1985 tot 1999 was hij Universitair Docent en Universitair Hoofddocent aan de Faculteit Bedrijfskunde van de Erasmus Universiteit. Daarvoor, van 1989 tot 1996, was hij Bijzonder Hoogleraar aan de Lancaster University en van 1995 tot 2001 aan de Keele University, beide in Groot-Brittannië.

H.G. (Herma) Korfage ME

Mevrouw Korfage is vestigingsmanager van de Pabo in Meppel. In 1981 is zij begonnen als groeps- en hoofdleidster kinderdagverblijf bij Stichting VOIK (nu SKSG) in Groningen. Hierna heeft zij diverse managementfuncties in het werkveld vervuld. Zo is zij afdelingshoofd medisch kleuterdagverblijf bij Jeugdhulpverlening in Amsterdam en directeur kinderdagverblijf en werk/leerproject werkzoekende jongeren in Winschoten geweest. Bij Hogeschool Utrecht vervulde zij aan de faculteit Educatie, Seminarium voor Orthopedagogiek de functie van onderwijsadviseur voor het primair en speciaal onderwijs en was zij docent/coach binnen de masteropleiding Special Educational Needs en nascholingstrajecten voor leraren. Tevens was zij lid van het managementteam in de regio Noord-Nederland. Vanaf 2008 is zij als vestigingsmanager van de Pabo in Meppel tevens lid van het managementteam Opleidingen Leraar Basisonderwijs hogeschoolbreed.

Drs. R. (Rein) Zunderdorp

De heer Zunderdorp is directeur van het gelijknamige adviesbureau in Den Haag. Dit bureau houdt zich bezig met beleidsonderzoek en -advisering, procesmanagement en bestuurskundig advies met de focus op onder meer: onderwijs- en kennismaatschappij, jeugdbeleid en zorg en welzijn. Zo is hij coördinator van het netwerk onderwijs en jeugd van de vier grote steden (G4) en directeur/extern secretaris van het Forum voor Democratische Ontwikkeling. De heer Zunderdorp studeerde theoretische sociologie aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Hij vervulde als student bestuurlijke functies aan de RUG en was acht jaar stafdocent aan de Academie voor Sociaal en Cultureel Werk. Voor het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap was hij voorzitter van verschillende procesmanagementteams. Zo was hij betrokken bij de introductie van de basisvorming, het vmbo en de tweede fase voortgezet onderwijs. Daarnaast hield hij zich bezig met grotestedenbeleid, inburgeringsbeleid, overheidscommunicatie, de sociale infrastructuur, veiligheid en huiselijk geweld en waarden en normendebatten.

Y.M.P. (Yvonne) Maas

Mevrouw Maas is derdejaarsstudent Pedagogiek bij Fontys Hogeschool Tilburg. Zij is bezig met het behalen van haar tweedegraads onderwijsbevoegdheid (afstudeerrichting Docent Praktijkonderwijs). Ten tijde van de audit doet zij stage bij ROC Ter Aa in Helmond waar zij lesgeeft in het keuzebegeleidingstraject.

Drs. L. (Lisette) Blom-van Veen

Mevrouw Blom-van Veen is afgestudeerd aan de Vrije Universiteit in Amsterdam (Beleid, Communicatie en Organisatie) en heeft verschillende managementfuncties binnen het bankwezen bekleed. Zo is zij 10 jaar als rayondirecteur bij Fortis Bank werkzaam geweest en heeft zij 2 jaar als segmentmanager Huis & Hypotheekadvies en als lid van het managementteam bij Rabobank gefunctioneerd. Vanuit haar eigen bedrijf houdt zij zich bezig met organisatieadvies met focus op kwaliteitszorg binnen het Hoger Beroep Onderwijs en binnen de diervoedersector. Zij heeft inmiddels in diverse accreditatietrajecten opgetreden als secretaris.

Betreft audit door Hobéon Certificering BV van:
Hogeschool van Amsterdam

Betreffende de hbo bacheloropleiding:
Pedagogiek

Onafhankelijkheidsverklaring lid auditteam

De ondergetekende,

Naam: Van Raaijen

Voorletters: W.G.

Titel: drs.

Functie binnen het auditteam:

lead auditor

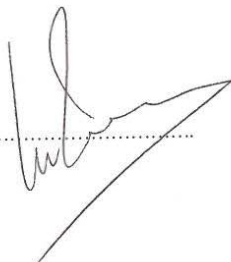
verklaart in te stemmen met de gedragsregels van Hobéon Certificering inzake het *onafhankelijk* auditen van scholen/opleidingen, zoals deze met auditor zijn kortgesloten

en

verklaart geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben, anders dan in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditteam van de Visiterende Beoordelende Instantie, met de betrokken school/opleiding(en), tenminste gedurende vijf jaar voorafgaand aan de audit.

Getekend te Den Haag op 30 september 2009.

Handtekening

Betreft audit door Hobéon Certificering BV van:
Hogeschool van Amsterdam

Betreffende de hbo bacheloropleiding:
Pedagogiek

Onafhankelijkheidsverklaring lid auditteam

De ondergetekende,

Naam: Letiche

Voorletter: H.

Titels: prof.dr.

Functie binnen het auditteam:

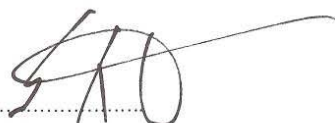
lid

verklaart in te stemmen met de gedragsregels van Hobéon Certificering inzake het *onafhankelijk* auditen van scholen/opleidingen, zoals deze met auditor zijn kortgesloten

en

verklaart geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben, anders dan in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditteam van de Visiterende Beoordelende Instantie, met de betrokken school/opleiding(en), tenminste gedurende vijf jaar voorafgaand aan de audit.

Getekend te Den Haag, op 26.06.2009

Handtekening

Betreft audit door Hobéon Certificering BV van:
Hogeschool van Amsterdam

Betreffende de hbo bacheloropleiding:
Pedagogiek

Onafhankelijkheidsverklaring lid auditteam

De ondergetekende,

Naam: Korfage

Voorletters: H.G.

Titel(s):

Functie binnen het auditteam:

lid

verklaart in te stemmen met de gedragsregels van Hobéon Certificering inzake het *onafhankelijk* auditen van scholen/opleidingen, zoals deze met auditor zijn kortgesloten

en

verklaart geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben, anders dan in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditteam van de Visiterende Beoordelende Instantie, met de betrokken school/opleiding(en), tenminste gedurende vijf jaar voorafgaand aan de audit.

Getekend te Groningen, op 26/6/09

Handtekening Korfage

Betreft audit door Hobéon Certificering BV van:
Hogeschool van Amsterdam

Betreffende de hbo bacheloropleiding:
Pedagogiek

Onafhankelijkheidsverklaring lid auditteam

De ondergetekende,

Naam: Zunderdorp

Voorletter: R.

Titel: drs.

Functie binnen het auditteam:

lid

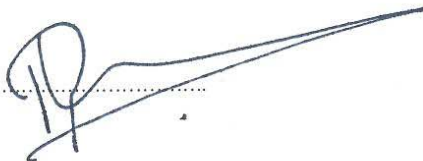
verklaart in te stemmen met de gedragsregels van Hobéon Certificering inzake het *onafhankelijk* auditen van scholen/opleidingen, zoals deze met auditor zijn kortgesloten

en

verklaart geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben, anders dan in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditteam van de Visiterende Beoordelende Instantie, met de betrokken school/opleiding(en), tenminste gedurende vijf jaar voorafgaand aan de audit.

Getekend te Den Haag, op 30 juni 2009

Handtekening

Scheveningseweg 46
2517 KV Den Haag
T (070) 30 66 800
F (070) 30 66 870
I www.hobéon.nl
E info@hobéon.nl

Betreft audit door Hobéon Certificering BV van:
Hogeschool van Amsterdam

Betreffende de hbo bacheloropleiding:
Pedagogiek

Onafhankelijkheidsverklaring lid auditteam

De ondergetekende,

Naam: Maas

Voorletters: Y.M.P.

Functie binnen het auditteam:

studentlid

verklaart in te stemmen met de gedragsregels van Hobéon Certificering inzake het *onafhankelijk* auditen van scholen/opleidingen, zoals deze met auditor zijn kortgesloten

en

verklaart geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben, anders dan in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditteam van de Visiterende Beoordelende Instantie, met de betrokken school/opleiding(en), tenminste gedurende vijf jaar voorafgaand aan de audit.

Getekend te Deurne....., op 24-6-'09.....

Handtekening .....

Betreft audit door Hobéon Certificering BV van:
Hogeschool van Amsterdam

Betreffende de HBO Bachelor opleiding:
Pedagogiek Algemene Beroepenvariant
Pedagogiek Lerarenvariant VO 2e graads

Onafhankelijkheidsverklaring lid auditteam

De ondergetekende,

Naam: Blom-Van Veen

Voorletter: L.

Functie binnen het auditteam:

secretaris

verklaart in te stemmen met de gedragsregels van Hobéon Certificering inzake het *onafhankelijk* auditen van scholen/opleidingen, zoals deze met auditor zijn kortgesloten

en

verklaart geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben, anders dan in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditteam van de Visiterende Beoordelende Instantie, met de betrokken school/opleiding(en), tenminste gedurende vijf jaar voorafgaand aan de audit.

Getekend te hieuw vennep op 05.11.11 op

Handtekening

BIJLAGE II: Programma Visitatie

Programma Accreditatie-audit Pedagogiek Algemene Beroepen Variant (ABV) en Leraren Variant (LV), Hogeschool van Amsterdam

23 juni 2009

Tijd/ruimte	Gesprekspartners	Auditoren	Onderwerpen
08.30 – 08.45 Zaal: B316		Auditteam **	Inloop en ontvangst van auditteam
08.45 – 09.15 Zaal: B316		Auditteam	<i>Voorbespreking auditteam</i>
09.15 – 09.30 Zaal: B316	Managementteam	Auditteam	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kennismaking ▪ Definitieve vaststelling programma
09.30 – 10.15 Zaal: B316	Managementteam Mw. M.J.M. Freriks, domeinvoorzitter Mw. P.H. Smulders, Afd. Manager PP Mw. S. van Embden, Opl. Manager	Auditteam	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Strategisch beleid, visie, missie ▪ Marktpositie / instroom / toelating ▪ Internationalisering ▪ Innovatie ▪ Kwaliteitszorg ▪ Relatie beroepenveld ▪ Personeel / scholing ▪ Resultaten / onderwijsrendement ▪ Alumnibeleid
10.15 – 11.00 Zaal: B316	Coördinatoren ABV en LV Mw. S. Boeree (Saskia) jr 1 Mw. P.A.M. Hogervorst (Patricia) jr 2 Mw. J.M. Kenkel (Jacqueline) dt/vk Mw. N.M. Politiek (Nienke) jr 3 Hr. W.G. Ringe (Wim) lv Mw. A.E.M. Warger (Antoniet) jr 4 Mw. E.H. Hooge (Edith) Lector	Auditteam	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Relatie beroepenveld ▪ Onderwijsontwikkeling ▪ Toetsen en beoordelen/ examencommissie ▪ Praktijkcomponent: stage- en afstuderen (coördinatie) ▪ Deskundigheids-bevordering ▪ Instroom/ vrijstellingen/ EVC ▪ Minoren ▪ Onderwijsorganisatie
11.00 – 11.45 Zaal: B316	Docenten ABV en LV Mevr. J.N. Blom (Jamilah) Mw. T. Simadari (Thilo) Mw. A.E. Bersma (Annelies) Mw. C.A.O.M. Lucassen (Stieneke) Mw. M.D.T.R. van Beek (Marja) Hr. J.L. Steenvoorden (Hans) Mw. A.M.C. Stigter (Anja) Hr. J.A. Tak (Jurjen)		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Relatie beroepenveld ▪ Onderwijsontwikkeling ▪ propedeuse ▪ Aansluiting instroom en programma ▪ Vrijstellingen ▪ Samenhang programma ▪ Toetsen en beoordelen ▪ Eindkwalificaties ▪ Praktijkcomponent: stage- en afstuderen (coördinatie) ▪ Internationalisering ▪ Deskundigheidsbevordering ▪ Studie(loopbaan)begeleiding ▪ Kwaliteitszorg ▪ Onderzoek
11.45 – 12.30 Zaal: B316		<i>Auditteam</i>	<i>Lunch, interne terugkoppeling, verificatie</i>

Tijd/ruimte	Gesprekspartners	Auditoren	Onderwerpen
12.30 – 13.00 Zaal: B317	Kwaliteitszorg: Mw. G.G.G. van Ewijk (Godelieve) Kwaliteitszorg Pabo/Peda Mw. P.M. Langedijk (Paulien) Kwaliteitszorg Domein O&O		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluatie resultaten ▪ Maatregelen tot verbetering ▪ Betrekken van medewerkers, studenten, alumni, werkveld
12.30– 13.00 (parallel) Zaal: B316	Commissies: Mw. J.M. Jakson (Jola) Vz. Toetscommissie Hr. W.G. Ringe (Wim) Vz. Examencommissie Mw. J.M. Kenkel (Jacqueline) Vz. Curriculum Commissie		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Curriculum ▪ Toetsen en beoordelen ▪ Afstuderen/ HBO-niveau
13.00 – 13.45	Rondleiding door gebouw	<i>Auditteam</i>	
13.45 – 14.00 Zaal: B316		<i>Auditteam</i>	<i>Interne terugkoppeling, verificatie</i>
14.00 – 14.45 Zaal: B316	Studenten ABV: Menno Becht (vt1c) Desiree Sol (vt1f)* Anne van Bussel (vt 1g)* Leonie Bonte (vt 2 e) Thijs Bastings (vt 3) Kirstin de Vetten (vt 4) Frouke Cappenberg (dt 4) *Afgemeld dd 17 juni (Ton Plug)		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Studiebegeleiding (incl. buitenschoolse component / stages) ▪ Toetsen en beoordelen ▪ Studeerbaarheid, studielast ▪ Materiële voorzieningen ▪ Praktijkcomponent ▪ Informatievoorziening ▪ Aansluiting vooropleiding / toelating ▪ Afstuderen ▪ Deskundigheid docenten ▪ Informatievoorziening
14.00 – 14.45 (parallel) Zaal: B317	Studenten LV: Pauline Reijling (vt 2) Rike Koopmans (vt 3) Michel Beckman (vk)		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Studiebegeleiding (incl. buitenschoolse component / stages) ▪ Toetsen en beoordelen ▪ Studeerbaarheid, studielast ▪ Materiële voorzieningen ▪ Praktijkcomponent ▪ Informatievoorziening ▪ Aansluiting vooropleiding / toelating ▪ Afstuderen ▪ Deskundigheid docenten ▪ Informatievoorziening
14.45 – 15.30 Zaal: B316	Verificatie documenten	<i>Auditteam</i>	<i>Interne terugkoppeling Verificatie van o.a. werkstukken en verslagen van studenten en de studiehandleidingen</i>
15.30 – 15.45 Zaal: B316		<i>Auditteam</i>	<i>Interne terugkoppeling, verificatie en bepaling 'pending issues' / verdieping en/of additionele onderwerpen</i>
15.45 – 16.00 Zaal: B316	Nader te bepalen gesprekspartners (iedereen beschikbaar)		<i>Pending issues</i>
16.00 – 17.00 Zaal: B316		<i>Auditteam</i>	<i>Intern overleg en bepaling voorlopige beoordeling</i>
17.00 – 17.30 Zaal: B316	Alle gesprekspartners	Auditteam	Terugkoppeling voorlopige beoordeling

**** AUDITTEAM**

Voorzitter:	Drs. W.G. (Willem) van Raaijen
Leden	Prof. Dr. H. (Hugo) Letiche – vak- en werkvelddeskundige
	H. (Herma) Korfage ME – vak- en werkvelddeskundige
	Drs. R. (Rein) Zunderdorp - werkvelddeskundige
	Y.M.P. (Yvonne) Maas - studentlid
Secretaris:	Drs. L. (Lisette) Blom-van Veen